

OPPLAND
fylkeskommune

HØRING

Plan for videregående opplæring i Oppland

8. mai 2015

Innhold

1. Bakgrunn og mandat	4
1.1 Oppland fylkeskommune sitt ansvar vedrørende videregående opplæring	5
1.2 Mandat for arbeidet.....	6
1.3 Mål for arbeidet.....	6
2. Faktaopplysninger	7
2.1 Antall elever i videregående skoler i Oppland.....	7
2.2 Antall godkjent lærebedrifter og fordelt på lærefag.....	7
2.3 Antall godkjente opplæringskontor i Oppland	7
2.4 Søkertall til videregående skole i Oppland per 1. mars 2015	7
3. Befolkningsutviklingen	8
3.1 Oppland.....	8
3.1.1 Nord-Gudbrandsdal.....	9
3.1.2 Midt-Gudbrandsdal	9
3.1.3 Lillehammer-regionen	9
3.1.4 Gjøvik-regionen	9
3.1.5 Hadeland	10
3.1.6 Valdres.....	10
3.1.7 Oppsummering.....	10
3.2 Konsekvenser for økonomien.....	11
4. Kompetansebehovet.....	12
4.1 Ludvigsen – utvalgets vurdering angående kompetansebehov	14
4.2 Partssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen.....	14
4.3 Hovedresultater i NHOs kompetansebarometer 2014.....	14
4.4 Hovedresultater i NHOs kompetansebarometer 2015.....	15
5. Utdanningsprogram.....	16
5.1 Bygg- og anleggsteknikk	17
5.1.1 Videregående skoler med Vg1 Bygg og anleggsteknikk	17
5.1.2 Behov for rekruttering.....	17
5.1.3 Viser til mandat og hovedmål: Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov.....	19
5.2 Design og håndverk.....	19
5.2.1 Videregående skoler med Vg1 design og håndverk.....	19
5.2.2 Behovet for rekruttering.....	20
5.2.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	21

5.3 Elektrofag	22
5.3.1 Videregående skoler med Vg1 elektrofag.....	22
5.3.2 Behov for rekruttering.....	22
5.3.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	24
5.4 Helse- og oppvekst.....	25
5.4.1 Videregående skoler med Vg1 helse- og oppvekstfag	25
5.4.2 Behov for rekruttering.....	25
5.4.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	28
5.5 Medier og kommunikasjon.....	29
5.5.1 Videregående skoler som har Vg1 medier og kommunikasjon	29
5.5.2 Behov for rekruttering.....	29
5.5.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	30
5.6 Naturbruk	31
5.6.1 Videregående skoler som har Vg1 naturbruk	31
5.6.2 Behov for rekruttering.....	31
5.6.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	33
5.7 Restaurant- og matfag	34
5.7.1 Videregående skoler som har Vg1 restaurant- og matfag	34
5.7.2 Behov for rekruttering.....	34
5.7.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	36
5.8 Service og samferdsel	37
5.8.1 Videregående skoler som har Vg1 service og samferdsel.....	37
5.8.2 Behov for rekruttering.....	37
5.8.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	39
5.9 Teknikk og industriell produksjon	40
5.9.1 Videregående skoler som har Vg1 teknikk og industriell produksjon ..	40
5.9.2 Behov for rekruttering.....	40
5.9.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	42
5.10 Musikk dans og drama	43
5.10.1 Videregående skoler som har Vg1 musikk dans og drama	43
5.10.2 Behov for rekruttering.....	43
5.10.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	43

5.11 Idrettsfag	44
5.11.1 Videregående skoler som har Vg1 idrettsfag	44
5.11.2 Behov for rekruttering	44
5.11.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	44
5.12 Studiespesialisering	45
5.12.1 Videregående skoler som har Vg1 studiespesialisering	45
5.12.2 Studiespesialisering og muligheter til å tilby elevene ulike programfag	45
5.12.3 Hvem fastsetter hvilke muligheter som finnes innenfor de enkelte utdanningsprogram	45
5.12.4 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	47
5.13 Påbygging til generell studiekompetanse.....	48
5.13.1 Videregående skoler som har påbygging til generell studiekompetanse	48
5.13.2 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål ..	49
6. Videregående opplæring på Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Dombås	52
7. Rekruttering av voksne	56
7.1 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål	56
8. Inkludering, mestring og det brede samfunnsmandat	57

”

Et av de store målene med utdanningssystemet er at det svarer på det arbeidslivet og næringslivet trenger.

– Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen

1. Bakgrunn og mandat

Når Oppland fylkeskommune vurderer organiseringen av struktur på videregående skole, er det sentralt å imøtekomme de unges ønsker om utdanningsprogram, skape skoler med et inkluderende læringsmiljø og samtidig dekke det lokale næringslivets og samfunnets behov for fremtidig arbeidskraft.

Arbeidslivets behov for kompetanse er i stadig endring. Ny teknologi og nye arbeidsformer kan føre til at det som var sentral kompetanse på ett tidspunkt, kan vise seg å bli utdatert i løpet av få år. I arbeidet med fremtidens kompetansebehov har Oppland fylkeskommune først og fremst tatt hensyn til det nasjonale og lokale kompetansebehovet. Det internasjonale behovet er i noen grad blitt vurdert.

Strukturkvalitet, prosess- resultat kvalitet

Strategiplan for videregående opplæring slår fast at en viktig del av fylkeskommunens samfunnsoppdrag er ansvaret som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunen skal arbeide for å sikre næringene og skape grunnlag for nye arbeidsplasser og verdiskapning. Videreutvikling av levedyktige regioner er viktig for å opprettholde bosetning.

For å ivareta fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør, er det viktig å sette mål og utarbeide strategier i tett samarbeid mellom skole, arbeidsliv og andre kompetansemiljøer både i kommuner og i regionene.

Kompetanse er en avgjørende faktor for velferdsutviklingen i opplandsamfunnet. Dette gjelder for den enkeltes personlige utvikling og evne til å møte arbeidslivet. Oppland har et variert næringsliv med ulike regionale fortrinn; industri, landbruk og besøksnæringer. Det er overordnet viktig at bedrifter og virksomheter får rekruttert kompetent arbeidskraft, og at alle får mulighet til å videreutvikle kompetansen gjennom opplæring og studier.

For sysselsettingen og verdiskapningen i Oppland er det en forutsetning at videregående opplæring til enhver tid tilpasser dimensjoneringen av utdanningstilbudene, slik at dette er i samsvar med arbeidslivets behov for kvalifisert arbeidskraft. Videre skal fylkeskommunen bidra til å legge til rette for endring og oppgradering av kompetansenivået i et livslangt perspektiv.

Videregående skoler i Oppland skal organiseres slik at de blir gode, robuste og utviklende arbeidsplasser både for elevene og de ansatte. Tilbud med få søkere skaper stor usikkerhet om igangsetting av klasser hvert år, og den usikkerheten medfører ofte en slitasje for ansatte. Ved rekruttering av nye medarbeidere, er det attraktivt å kunne søke seg til større fagmiljøer der faglig kompetanse og erfaringsdeling bidrar til videre kompetanseheving.

Dimensjonering og tilbudsstruktur for framtidens kompetansebehov

Dimensjonering av videregående opplæring er en balanse mellom elevenes ønsker og behovet i samfunnet, arbeidslivet og høyere utdanning. Dette krever et godt kunnskapsgrunnlag om elevenes preferanser og behovene i et framtidig samfunns- og arbeidsliv.

Ut fra framtidens behov for kompetanse, er det nødvendig med videregående skoler som tåler ulike svingninger i elevtallet, og som er store nok til å være attraktive kompetansesentra i regionen.¹ Utdanningsprogram bør lokaliseres og samles i regioner hvor arbeids- og næringslivet kan tilby praksis i faget prosjekt til fordypning og læreplasser. På den måten kan kompetansemiljøer vokse fram til det beste for elever/lærlinger² og for ansatte i skoler, bransje- og fagmiljø.

¹ Strategiplan for videregående opplæring 2013–2016, side 15

² Begrepet *lærling* omfatter også *lærekandidat* i høringsbrevet

Kombinerte skoler i Oppland fylkeskommune

De videregående skolene i Oppland er kombinerte og tilbyr opplæring både innenfor studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Kombinerte skoler gir et større mangfold av opplæringsarenaer og metoder, samtidig som elevgruppen er mer sammensatt enn skoler som ikke er kombinerte.

Dette gir endringer i dagens struktur:

- Alle videregående skoler skal være kombinerte skoler; yrkesfaglig- og studieforberedende løp.
- Utdanningsprogram skal rendyrkes ut fra egenart og fagmiljø.

1.1 Oppland fylkeskommune sitt ansvar vedrørende videregående opplæring

Skoleeiers ansvar for videregående opplæring er forankret i opplæringslova og forskrift til loven. Det er flere bestemmelser i loven som tydeliggjør skoleeiers ansvar:

Opplæringslova § 1-1 Formålet med opplæringa. Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing md heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringslova § 1-3 Tilpassa opplæring og tidlig innsats. Opplæringa skal tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte og føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse.

Opplæringslova § 4-7 Internkontroll i den enkelte lærebedrift. Lærebedriften skal ha intern kvalitetssikring, slik at lærlingen eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med lova og forskrift.

Opplæringslova § 5-1 Rett til spesialundervisning. Elevar som ikke har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.

Opplæringslova § 13-3 Plikt for fylkeskommunen til og sørgje for vidaregåande opplæring. All ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til minst tre år vidaregåande opplæring. Fylkeskommunen skal planlegge å bygge ut det vidaregåande opplæringstilbudet i samsvar med blant annet nasjonale mål, ønska til søkerne, og det behovet samfunnet har for vidaregåande opplæring i alle utdanningsretninger og for ulike aldersgrupper.

Opplæringslova § 13-10 Ansvarsomfang. Skoleeier skal i følge opplæringslova ha et forsvarlig system som sikrer at elevenes retter blir innfridd.

Forskriften til opplæringslova § 2-1 Skolebasert vurdering. Skolen skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Opplæringslova gir eleven klare rettigheter etter gjennomført Vg1. Dette betyr at dimensjoneringen innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene må ses i sammenheng med arbeidslivets behov allerede på Vg1-nivå slik at det finnes læreplasser til elevene.

Mål og kvalitet i opplæringen³

Høy kvalitet på videregående opplæring i Oppland vil si at alle gjennomfører og at den enkelte oppnår så høy faglig og sosial kompetanse som mulig.

- Målet for Oppland er at andelen som gjennomfører øker og viser en konstant stigende kurve, på sikt er målet å nå 90 % gjennomføring i Oppland.

1.2 Mandat for arbeidet

Mandat for arbeidet⁴

Fylkesutvalget i Oppland fylkeskommune vedtok i juni 2014 følgende mandat med å sikre gode videregående skoler for fremtidens behov for kompetanse.

«Komite for opplæring og kompetanse bes om å vurdere antall utdanningsprogram, samt gjøre forslag om endringer for å sikre gode skoler for fremtidens behov. Utdanningstilbudet skal ses i sammenheng med samfunnets og næringslivets behov. Arbeidet legges fram for fylkestinget juni 2015.»

1.3 Mål for arbeidet

OVERORDNET MÅL FOR ARBEIDET
<p>Formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Videregående opplæring i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov fram til 2024.
<p>Hovedmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En plan for videregående opplæring i Oppland som viser innhold, omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov.

DELMÅL					
<u>Fase 1</u> 15.1.15 Kunnskaps- grunnlaget	<u>Fase 2</u> Samfunnets/ arbeidslivets behov	<u>Fase 3</u> 10.4.15 Behovet for kompetansen	<u>Fase 4</u> 15.4.15 Omfang	<u>Fase 5</u> 6.5.15 Hvor tilbys	<u>Fase 6</u> Sept.15
Omforent kunnskapsgrunnlag foreligger	Dokumentert oversikt over langsiktig kompetansebehov foreligger	Behovet for nye og eksisterende utdanningsprogram er begrunnet	Forslag til omfang av utdanningsprogram foreligger	Forslag til hvor utdanningssprogram skal tilbys foreligger	Sak er ferdigbehandlet i komiteen og klar for behandling i fylkestinget

- Videregående opplæring skal gi den enkelte faglig kompetanse til å stå i arbeid som fagutøver.
- Dimensjoneringen gir grunnlag for bedre gjennomføring.
- Erfaringene med samarbeid mellom forskningsmiljøer og fylkeskommunen gir forutsigbar dimensjonering.
- Samarbeidet mellom fagenheter, høgskolemiljøer/fagskole og andre kompetansmiljøer skaper grunnlag for videre samarbeid.

³ Strategiplan for videregående opplæring, kapittel 3

⁴ Vedtatt i fylkesutvalget 2. juni 2014

2. Faktaopplysninger

2.1 Antall elever i videregående skoler i Oppland

- Skoleåret 2013/2014: 6 860 elever
- Skoleåret 2014/2015: 6 700 elever

2.2 Antall godkjent lærebedrifter og fordelt på lærefag

Se vedlegg

2.3 Antall godkjente opplæringskontor i Oppland

Se vedlegg

2.4 Søkertall til videregående skole i Oppland per 1. mars 2015

Tabell 1: Søkertall til videregående skole i Oppland per 1. mars 2015

Utdanningsprogram	Søkere 2010	Søkere 2011	Søkere 2012	Søkere 2013	Søkere 2014	Søkere 2015	Andel søkere 2015	Endring i antall fra 2014	Endring i % fra 2014
Studiespesialisering	651	773	795	803	886	804	34,1 %	-82	-10,2 %
Studiespesialisering m/formgivningsfag	31	18	10	5	7	7	0,3 %	0	0,0 %
Idrettsfag	252	216	182	208	194	244	10,4 %	50	20,5 %
Musikk, dans og drama	84	90	90	90	81	80	48,2 %	-33	-2,9 %
Sum studieforbereende utdanningsprogram	1 018	1 097	1 077	1 106	1 168	1 135	48,2 %	-33	-2,9 %
Bygg- og anleggsteknikk	176	159	139	141	147	138	5,9 %	-9	-6,5 %
Design og håndverksfag	83	98	103	81	64	78	3,3 %	14	17,9 %
Elektrofag	194	202	169	202	232	215	9,1 %	-17	-7,9 %
Helse- og oppvekstfag	296	291	252	260	262	316	13,4 %	54	17,1 %
Medier og kommunikasjon	186	133	189	126	109	89	3,8 %	-20	-22,5 %
Naturbruk	62	56	51	63	68	66	2,8 %	-2	-3,0 %
Restaurant- og matfag	64	61	52	71	55	65	2,8 %	10	15,4 %
Service og samferdsel	51	91	59	64	57	62	2,6 %	5	8,1 %
Teknikk og industriell prod.	164	178	200	160	186	193	8,2 %	7	3,6 %
Sum yrkesfaglige utdanningsprogram	1 276	1 268	1 214	1 168	1 180	1 222	51,8 %	42	3,4 %
TOTALT	2 294	2 366	2 291	2 274	2 348	2 357	100,0 %	9	0,4 %

Det er særlig søkning til Vg1 som sier noe om trender og endringer i søkermønsteret sammenlignet med tidligere år. Søkertall for søkere som kommer direkte fra grunnskolen i Oppland viser i år en økt søkning til yrkesfaglige utdanningsprogram.

3. Befolkningsutviklingen

Ulike regioner i Oppland står overfor ulike demografiutfordringer og muligheter. Befolkningsgrunnlag, flyttetendenser, næringsstruktur og næringsutvikling påvirker den regionale utviklingen. Utviklingen vil sette rammer for fylkeskommunens handlingsrom også når det gjelder videregående opplæring. Selv om det er store forbehold knyttet til framskrivinger, er det nødvendig å forberede samfunnet på fremtidige endringer i kompetansebehovene. Et viktig grunnlag i så måte er å kartlegge kompetansebehovene i dag og i nær framtid.

Vi lever i et globalisert samfunn preget av internasjonalt samarbeid og konkurranse. Mennesker forflytter seg i langt større grad enn tidligere. De unge vokser opp i et samfunn preget av ulikhet og mangfold på mange arenaer. Mobilitet er et av kjennetegnene på globalisering. Stadig flere unge velger opphold i utlandet, enten som del av grunnopplæringen eller høyere utdanning, eller som en pause i studier. Også i Norge ser vi denne mobiliteten. Veldig mange er på flyttefot, særlig de unge, og særlig inn til byene. Vi ser en økt sentralisering, og dette vil påvirke tilgang til både arbeidskraft og kompetanse i privat og offentlig sektor. Oslo og Akershus er vekstområder og ungdom fra Oppland vil etter videregående opplæring naturligvis søke dit hvor det er spennende vekst- og arbeidsmuligheter. For opplandsamfunnet kan dette føre til at lokalt næringsliv i større grad må konkurrere om å beholde fagkompetansen.

Befolkningsframskriving er et estimat på den demografiske utviklingen og gjøres på tre forvaltningsnivåer. Framskrivningen er basert på fire faktorer (fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting og innvandring) som til sammen legger grunnlaget for å estimere befolkningsutviklingen. Framskrivningen gjøres basert på de siste fem års utvikling og estimatet forutsetter dermed en utvikling som følger denne utviklingen videre. Framskrivningen tar med andre ord ikke hensyn til planlagte endringer som eksempelvis utbygging av vei og jernbane, nedleggelse eller opprettelse av arbeidsplasser.

I SSB (Statistisk sentralbyrå) sine framskrivinger fremkommer det noen generelle nasjonale trekk. Ifølge mellomalternativet vil det fortsatt være befolkningsvekst i årene framover, men den største veksten forventes i og rundt de store byene. Økningen i folketallet vil gjelde samtlige fylker, men det er store variasjoner mellom fylkene. Størst vekst forventes i fylkene med de store byene. Innlandsfylkene er blant fylkene med lavest vekst, men det er til dels store variasjoner blant kommunene i Oppland. Et annet utviklingstrekk for hele landet er at levealderen vil fortsette å øke og en større andel av befolkningen blir eldre; i 2060 vil hver femte innbygger i Norge være over 70 år. Dette innebærer en endring i forsørgerbyrden hvor en mindre andel skal stå for verdiskapingen og opprettholdelse av velferdsnivået mens en større andel av befolkningen vil være utenfor arbeidsfør alder.

3.1 Oppland

Tabellen på neste side viser framskrevet folketall i Oppland i følge SSB sitt mellomalternativ. Som vi ser er det en økning i det totale befolkningstallet, men det er variasjon mellom aldersgruppene. Mens det totale folketallet øker med ca. 5 % fra 2014 til 2024, er det nedgang i gruppene «6–15 år» og «16–19 år» på henholdsvis drøye 3 % og 7 %. Det forventes en økning i gruppen «0–5 år» på 6 %, mens den største gruppen, «20–66 år» har en relativt beskjeden prosentvis økning, kun 2 %. Gruppen som øker mest er «67 år og eldre», her er det en økning på hele 22 % fra 2014 til 2024. Tabellen viser altså tydelig den nevnte endringen i forsørgerbyrden med en større andel av befolkningen utenfor yrkesaktiv alder.

Tabell 2: Framskrevet folketall i Oppland, mellomalternativet. Kilde: SSB

	2014 MMMM	2019 MMMM	2024 MMMM	2040 MMMM
Oppland				
0–5 år	11 394	11 337	12 114	12 096
6–15 år	21 757	21 381	21 250	22 675
16–19 år	9 639	9 305	8 955	9 544
20–66 år	112 988	114 696	115 737	116 597
67 år eller eldre	32 042	35 791	39 407	50 857
TOTALT	187 820	192 510	197 463	211 769

SSB sine framskrivinger er også gjort på kommunenivå. Når vi ser på kommunene i Oppland og regionene disse utgjør, får vi et mer sammensatt bilde enn vist over. Østlandsforskning ved Alnes og Lund fremhever i sin befolkningsanalyse at det for fylket som helhet forventes en relativt stabil befolkningsutvikling de nærmeste årene, men det vil være store variasjoner på regionnivå.⁵

3.1.1 Nord-Gudbrandsdal

I Nord-Gudbrandsdal er det frem til 2024 forventet en befolkningsnedgang på til sammen 415 personer, 2,2 % i forhold til 2014. Nedgangen ventes i samtlige aldersgrupper, med unntak av gruppa «67 år eller eldre». Her vil elevgrunnlaget for videregående opplæring gå relativt mye ned; 142 personer som utgjør 14,3 % i forhold til 2014.

3.1.2 Midt-Gudbrandsdal

Midt-Gudbrandsdal antas å få en liten nedgang i befolkningstallet det neste tiåret. Framskrivningene viser en forventet nedgang på 140 personer, tilsvarende 1 % fra 2014 til 2024. Her er det bare gruppen «67 år eller eldre» som øker hvis vi ser hele perioden under ett. Her er den relative økningen den samme som i Nord-Gudbrandsdalen, 18 %. Elevgrunnlaget for videregående opplæring forventes å gå ned også her, 85 personer og 13 % mindre i 2024 enn 2014. Ellers er det nedgang i de øvrige gruppene, noe som betyr at det er økningen i antall personer over 67 år som holder befolkningstallet såpass stabilt.

3.1.3 Lillehammer-regionen

I Lillehammer-regionen er det en økning i forventet folketall på 2 638 personer (7 %) fra 2014 til 2024. Her har alle grupper med unntak av «16–19 år» en forventet økning, denne går ned drøye 1 %. Også her øker den eldste gruppen betydelig mer enn de øvrige, men det er en markant økning både i antall barn mellom 0 og 5 år og personer mellom 20 og 66 år. Dette kan ses i sammenheng med den tendensen som er synlig for hele landet, nemlig at befolkningsøkningen er størst rundt byene som et resultat av flytting til mer sentrale strøk.

3.1.4 Gjøvik-regionen

Gjøvik-regionen har tilnærmet lik forventet utvikling som Lillehammer, en forventet faktisk økning på 4 180 personer noe som utgjør 6 %. Også her forventes økning i samtlige grupper, med unntak av «16–19 år» som går ned drøyt 8 %, og absolutt størst økning i gruppen «67 år og eldre». Her er for øvrig den prosentvise økningen i antall eldre betydelig større enn i Lillehammer-regionen. I denne regionen er det også ulikhet mellom kommunene i større grad enn de øvrige regionene i Oppland. Vi kan bl.a. se at mens det er en mindre nedgang i aldersgruppa 16–19 år i Gjøvik (-4 %) og Vestre Toten (-3 %), er det stor nedgang i samme gruppe i Østre Toten (-10 %), Nordre Land (-17 %) og Søndre Land (-26 %).

⁵ Møte i Komite for opplæring og kompetanse, 20 mars 2015

3.2 Konsekvenser for økonomien

Tabell 3: Befolkning 16–18 år per 1. januar 2015, tall fra SSB

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
16–18 år per 1. juli	7 242	7 224	7 208	7 191	7 050	6 900	6 800	6 715	6 703	6 728	6 734
Utvikling i %	100,0	99,75	99,53	99,30	97,35	95,28	93,90	92,72	92,56	92,90	92,99
Endring antall (akkumulert)		-18	-34	-51	-192	-342	-442	-527	-539	-514	-508

Tabell 4: Elevtall ny beregning av framskriving fra 2015, tall fra SSB

Elevutvikling	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Pr. år gjsn. fra 2016
Elever pr. 30.10.2014	6 829	6 676	6 645	6 629	6 499	6 361	6 269	6 190	6 179	6 202	6 208	
Endring antall (akkumulert)		-153	-184	-200	-330	-468	-560	-639	-650	-627	-621	-52
Endring i mill kr. (akk)		-12,9	-15,5	-16,8	-27,8	-39,4	-47,2	-53,8	-54,7	-52,8	-52,3	-44
Beregnet pr. elev	84 244	Basert på gjsn. sats (veiet gjennomsnitt) per elev i budsjettfordelingsmodellens siste budsjettår n-1										
Beregnet gjsn. akk fra 2016		-4,4	-8,8	-13,2	-17,5	-21,9	-26,3	-35,1	-39,5	-43,8		

I 2024 vil det være 508 færre ungdommer i alderen 16–18 år i Oppland jf. framskriving fra SSB. Når andelen 16–19-åringene av den totale befolkningen i Oppland går ned, reduseres rammetilskuddet fra staten til fylkeskommunen. Rammetilskuddet vil bli redusert med 52 millioner fram til 2024. Antall elever i videregående opplæring har derfor betydning for den totale økonomiske rammen fylkeskommunen har til disposisjon. Elevantallet i Oppland vil derfor få betydning for bredden i tilbudet som gis i videregående skole. Konsekvensene kan bli at elever som ønsker et utdanningsprogram må fra oppstart av Vg1 forberede seg på å reise/flytte dit utdanningstilbudet gis.

Med utgangspunkt i den økonomiske situasjonen bør utdanningsprogram med et lavere antall enn ti søkere samles og tilbys på skoler med et lokalt næringsliv som kan tilby praksis i prosjekt til fordypning både på Vg1 og Vg2.

4. Kompetansebehovet

De siste to årene har NHO publisert kompetansebarometer, hvor medlemsbedriftene svarer på en rekke spørsmål om fremtidig behov for kompetanse.⁶ Mer enn hver tredje bedrift oppgir at de har et stort behov for kompetanse på videregående nivå eller på nivå med fagbrev. Dernest følger fagskoleutdanninger. Et annet gjennomgående trekk ved denne undersøkelsen er at bedriftene er klart mest opptatt av realfaglig- og håndverksmessig kompetanse.

Det vil bli økt etterspørsel etter både arbeidskraft med fagbrev fra videregående skole og med høyere utdanning.⁷ Kompetansebehov og framskrivninger viser at det blir mindre andel jobber der det ikke stilles krav til utdanning. Med et arbeidsliv i rask endring er det aller viktigste å sørge for god omstillingsevne og et læringsintensivt arbeidsliv.

Ungdom er en sårbar gruppe. Å sikre god overgang fra utdanning til arbeid er derfor svært viktig for den enkelte. Men også for samfunnet som risikerer å gå glipp av verdifull arbeidskraft i mange år framover dersom starten på arbeidslivet mislykkes.⁸

Høsten 2013 publiserte SSB en framskriving av etterspørsel etter arbeidskraft fordelt på utdanninger frem mot 2030. Denne viser en spesiell stor vekst i behovet for fagutdannede og et økende gap mellom tilbud og etterspørsel, gitt antallet som i dag tar fag-/svennebrev. For høyskole- og universitetsutdannede viser framskrivningene en bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel, selv om behovet også her er økende.⁹

En av de aller største utfordringene for fag- og yrkesopplæringen i Norge i dag, er at offentlig sektor tar inn for få lærlinger. På landsbasis inngås i dag om lag 70 % av alle lærekontrakter i privat sektor, men offentlig sektor står for ca. 30 % av alle lærekontrakter. Situasjonen i Oppland er ytterligere skjev; her er andelen lærlinger i offentlig sektor kun 28 %. Både stat, fylkeskommuner og kommuner må ta et større opplærings- og samfunnsansvar i denne sammenheng.

Med bakgrunn i nasjonal forskning, rapporter og statesikk fra SSB over demografi og befolkningsutvikling vil det bli et stort behov for fagarbeidere i Norge og i Oppland, og i særdeleshet innenfor helse- og omsorgssektoren. Det er en stor utfordring at der hvor rekrutteringsbehovet av fagarbeidere er størst, er det samtidig en videregående opplæring som ikke greier å få nok elever gjennom med fullført fagbrev. Hovedårsaken til dette ligger i at kommunesektoren ikke tar inn nok lærlinger. Måltallet som KS har satt, en lærling per tusen innbyggere, er ikke i nærheten av det volum av fagarbeidere som helse- og omsorgssektorene vil trenge ut fra tilgjengelige prognoser.

⁶ Hovedresultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2014. NIFU Arbeidsnotat 7/2014

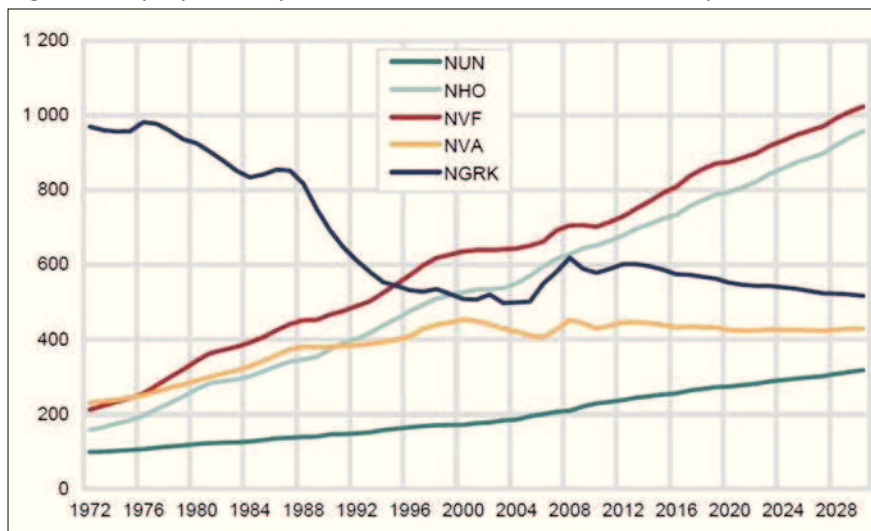
⁷ KS – 2014

⁸ «Utenforskap» og inkludering – riktig omfang og riktig målgruppe. LO Samfunnsnotat nr 3/15

⁹ SSB(2013):Framskrivninger for tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft med ulike utdanninger. Rapporten er tilgjengelig her: <http://ssb.no/forskning/makrookonomi/makrookonomisk-aenalyser/framskrivninge-fror-tilbud-og-etterspørsel-etter-arbeidskraft-tmedulike-utdanninger>

I rapporten "Forecasting demand and supply of labour by education" viser SSB at i årene som kommer vil etterspørselen etter arbeidskraft med videregående fagutdanning vokse raskere enn antallet som tar en fagutdanning.

Figur 2: Employment by level of education in thousands of persons, 1972–2030. Kilde: SSB

NUN = Fullført høyere grad i utdanning, NHO = Fullført høyere utdanning på lavere nivå, NVF = Fullført fag- og yrkesopplæring, NVA = Fullført studieforberedende videregående opplæring, NGRK = Fullført grunnskoleopplæring.

I NIFU-rapport 1/2014¹⁰ viser Eifred Markussen at jo høyere utdanningsnivå som er oppnådd, jo større andel er sysselsatt, og jo lavere utdanning som er oppnådd, jo større andeler er arbeidsledige eller mottakere av offentlig støtte. Det er interessant at dette også gjelder for nivåer under fullført videregående opplæring: De med Vg1 er sysselsatt i større grad enn de med grunnskole, og de med Vg2 i større grad enn de med Vg1, mens de med fullført og bestått videregående opplæring er sysselsatt i enda større grad.

OECD mener en god yrkesfaglig utdanning, med innebygd lærlingordning, er et effektivt hinder for utstøtelse fra arbeidslivet. En høy grad av utdannelse og kvalifikasjoner i befolkningen sikrer god velferd, medborgerskap, demokrati, omstilling og sysselsetting. Halvparten av norsk ungdom velger yrkesfag på videregående skole. Disse har krav på et velfungerende utdanningsystem som gir muligheter for arbeid og/eller videre utdanning. Samtidig er det fortsatt viktig å styrke etterutdanningstilbudet til voksne for å sikre god omstillingsevne og livslang læring samt ta i bruk resurser som potensielt ligger i denne gruppen av befolkningen. Det vil derfor i fremtiden være vesentlig med en stor satsing på kunnskap. Det vil være avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft, som igjen er avhengig av en bærekraftig yrkesfagutdanning for å bygge landet for fremtiden.

¹⁰ <http://www.nifu.no/news/utdanning-lonner-seg/>

4.1 Ludvigsen – utvalgets vurdering angående kompetansebehov

Hvilken kompetanse må barna utvikle i barnehage og skole for å møte og bygge framtidens samfunns- og arbeidsliv?

Ludvigsen-utvalget vurderer grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i et framtidig samfunns- og arbeidsliv. Kompetanse handler om å kunne løse oppgaver og møte utfordringer i ulike sammenhenger og omfatter både kognitive, praktiske, sosiale og emosjonelle sider ved elevens læring, inkludert holdninger og etiske vurderinger. Kompetanse kan utvikles og læres og komme til uttrykk gjennom hva personer gjør i ulike situasjoner og aktiviteter.¹¹ Utvalgets brede definisjon av begrepet kompetanse er begrunnet i kravene til komplekse problemløsninger i samfunns- og arbeidslivet og er i tråd med bredden i skolen samfunnsmandat, slik det beskrives i formålsparagrafen.

Følgende sentrale kompetanseområder har vært utgangspunkt for utvalgets diskusjon:

- Fagkompetanse
- Lese- og skrivekompetanse
- IKT-kompetanse
- Vitenskapelige metoder
- Kommunikasjon og samhandling
- Metakognisjon og selvregulering
- Medborgerkompetanse og sosialt ansvar
- Kreativitet og innovasjon

4.2 Partssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen

Fag- og yrkesopplæringen har to opplæringsarenaer som til sammen skal bidra til å føre elevene fram til fag- eller svennebrev, skole eller bedrift. Dette krever et godt samarbeid mellom utdanningsmyndighetene og arbeidslivets på både nasjonalt, fylkeskommunalt, og lokalt nivå.

De faglige rådene og Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) er en del av partssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen. Dette er blant annet fastsatt i ILO-konvensjon nr. 142, som pålegger landene å samarbeide med partene i arbeidslivet i saker som gjelder fag- og yrkesopplæring. De faglige rådene er myndighetenes rådgivende organ for fag- og yrkesopplæringen. De oppnevnes av Utdanningsdirektoratet etter anbefaling av SRY. Det er ni faglige råd, ett for hvert utdanningsprogram innen yrkesutdanningen.

Utviklingsredegjørelser fra de ni faglige rådene viser behovet for kompetanse og fagarbeidere på nasjonalt nivå. Dette er tatt inn i høringsbrevet under de utdanningsprogrammene rådene er oppnevnt.

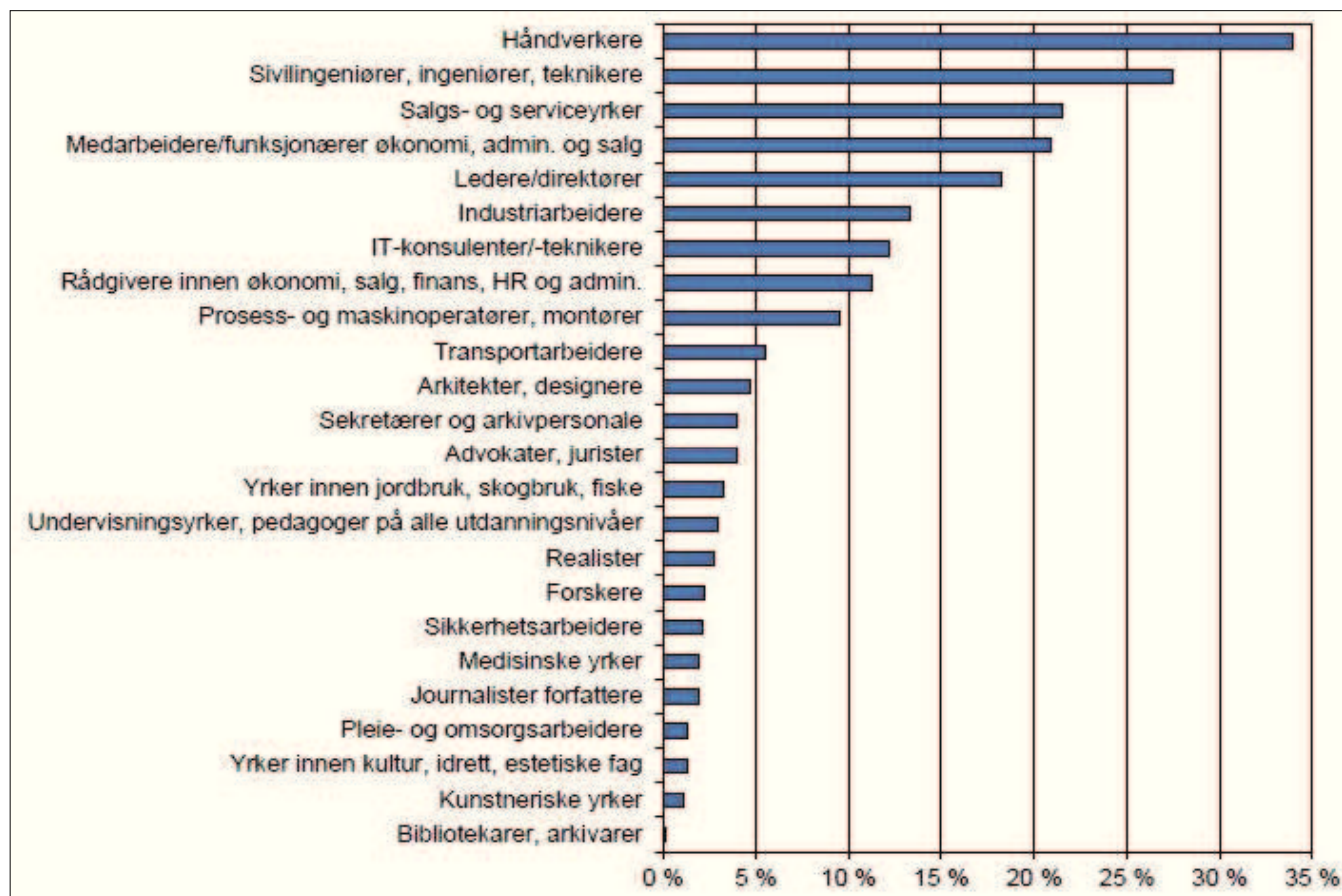
4.3 Hovedresultater i NHOs kompetansebarometer 2014¹²

Figur 3: Figuren på neste side viser yrkesgrupper som utgjør sentral kompetanse. Andelen NHO-bedrifter som oppgir at følgende yrkesgrupper utgjør en sentral kompetanse for bedrifter i dag og/eller om 5 år.

¹¹ Ludvigsen-utvalget definerer kompetanse. Delutredning NOU 2014:7

¹² Hovedresultat fra undersøkelsen om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2014. NIFU arbeidsnotat 7/2014

Figur 3: Yrkesgrupper som utgjør sentral kompetanse.

4.4 Hovedresultater i NHOs kompetansebarometer 2015¹³

- 5 700 medlemsbedrifter i NHO er spurt om behov for kompetanse
- 6 av 10 melder om behov for fagarbeidere
- 5 av 10 har behov for arbeidskraft med fagskolekompetanse
- Størst etterspørsel etter kompetanse innenfor bygg og anlegg, elektrofag og industriell produksjon

Når det gjelder fagområder er håndverksfag og ingeniør- og tekniske fag de to fagområdene som klart flest NHO-bedrifter oppgir et behov for. Økonomi, samfunnsfag og juridiske fag framstår som det tredje viktigste fagområdet, mens matematikk/naturvitenskap følger deretter. Men blant de største bedriftene er behovet for ansatte med matematikk/naturvitenskap og samfunnsfaglig utdanning like viktig som håndverksfag.

Rapporten viser videre at for kompetansebehov etter utdanningsnivå, er det samlet sett klart flest bedrifter som oppgir behov for ansatte med yrkesfaglig utdanning. Om lag 60 % av bedriftene oppgir at de har behov på dette utdanningsnivået. Dernest følger fagskoleutdanning, bachelor og mastergrad. Et gjennomgående trekk er at de store bedriftene har mer behov for ansatte med høyere utdanning enn de små bedriftene. Yrkesfag og fagskole oppgis imidlertid hyppig uansett størrelse på bedriften.

Viser til figur 3 og oversikten over hvilke yrkesgrupper som utgjør sentral kompetanse. Oversikten over yrkesgrupper som utgjør sentral kompetanse i 2015 er lik den som kom i 2014.

¹³ Hovedresultater fra en undersøkelse om kompetansebehov blant NHOs medlemsbedrifter i 2015. NIFU arbeidsnotat 5/2015

5. Utdanningsprogram

I dag finnes to hovedveier for ungdom i videregående opplæring: Tre utdanningsprogrammer er studieforbereidende. De studieforbereidende programmene skal gi elevene en god plattform for videre studier – elevene skal være studieforbereid. Ni programmer er yrkesfaglige og skal danne en god plattform for arbeidslivet, hvor hovedmodellen er utdanning i fag gjennom en kombinasjon av skole og læretid.

Alle de 12 utdanningsprogrammene har som formål å gi elevene mulighet til å velge utdanning ut fra interesse, evner, anlegg og ferdigheter. Målsetningen er at ungdom skal gå ut av videregående opplæring med fag-/svennebrev/yrkeskompetanse/vitnemål eller grunnkompetanse (planlagt). Både nasjonalt og lokalt er målsetningen at ungdommen skal gjennomføre og bestå videregående opplæring. På den måten sikres ungdommen en plattform for et arbeidsliv og eller videre studier.

I NIFU s rapport Videregående opplæring- tilstrekkelig grunnlag for arbeid og videre studier¹⁴ vises det til at om lag halvparten av elevene på yrkesfag søker seg videre til lære det tredje året. Andelen varierer betydelig mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Innen de tradisjonelle håndverksfagene (teknikk og industriell produksjon, restaurant og matfag, bygg- og anleggsteknikk og elektrofag) er det flere som fullfører yrkesopplæringen og tar fag-/svennebrev, og færre som tar påbygging enn i de «nye» lærefagene etter Reform 94.¹⁵

Oppland tilbyr fireårig løp som gir både yrkes- og studiekompetanse

Oppland fylkeskommune tilbyr fireårig løp innen ulike utdanningsprogram som gir eleven både yrkes- og studiekompetanse, betegnes som TAF (teknisk allmennfag) eller YSK (yrkesfag med studiekompetanse). Slike tilbud finnes ved Raufoss vgs og Vinstra vgs. For at eleven skal kunne få benytte seg av denne type utdanningsløp må det være en lærebedrift som ønsker å ta imot eleven over en fireårsperiode. Det er skolen i samarbeid med lærebedrift som innkaller og gjennomfører intervju med søkere til denne type løp, jf. lokal forskrift § 12 om inntak til videregående opplæring i Oppland.

¹⁴ Videregående opplæring- tilstrekkelig grunnlag for arbeid og videre studier? Rapport 50/2013

¹⁵ Def av nye fag: Lærefag som kom inn under hovedmodellen for fagopplæring på 1990 tallet

5.1 Bygg- og anleggsteknikk

5.1.1 Videregående skoler med Vg1 bygg og anleggsteknikk

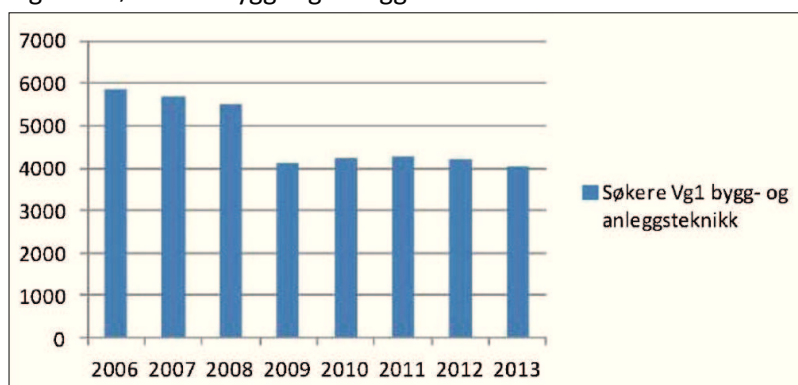
- Dokka videregående skole
- Gjøvik videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule, avdeling Lom
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule
- Lillehammer videregående skole, avdeling Nord

BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	367
Søkere til læreplass 2013	153
Søkere som fikk læreplass 2013	137
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	318
Søkere til læreplass 2014	168
Søkere som fikk læreplass 2014	152
Antall fag-/svenneprøve 2014	98
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	326
Søkere til læreplass 2015	132
Intensjonsavtaler ¹⁶ 2015 Flest innen: Tømrer (61) og Anleggsmaskinførerfaget (20)	131

5.1.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Fagarbeiderordningen står sterkt i lærefagene i utdanningsprogrammet. Næringen rekrutterer likevel bare halvparten av sine fagarbeidere gjennom å ta inn 18-åringene gjennom hovedmodellen. Den andre halvparten består av lærlinger som er litt eldre, går etter andre modeller enn hovedmodellen 2+2, eller er ufaglært som tar fagprøven som voksne gjennom praksiskandidatordningen. Det er en betydelig gruppe mellom 20 og 30 år uten fullført videregående opplæring.¹⁷ NHOs undersøkelse viser at det er et stort behov for rekruttering innen byggenæringen.

Figur 4: Søkere til bygg- og anleggsteknikk¹⁸

¹⁶ Intensjonsavtale: Def. rapport som viser lærebedrifter sitt ønske om inntak av lærlinger ¹⁷ NIFU, Rapport 50/2013

¹⁸ Kilde: Udirs statistikk over søkere til BA-utdanningen (vedlegg til bestillingen fra Utdanningsdirektoratet av 18. april 2013)

Antallet søkere til læreplass har gått gradvis ned i utdanningsprogrammet. Nedgangen har vært størst i tømrerfaget, som er det desidert største faget. Antallet søkere til læreplass i tømrerfaget har imidlertid gått noe opp fra 2011 til 2013. Søkere til anleggsmaskinførerfaget økte fra 313 til 363 fra 2012 til 2013. Antall søkere til læreplass i murerfaget har gått ned fra 266 i 2008 til 110 i 2013, og er dermed mer enn halvert.

I mange av lærefagene innenfor bygg- og anleggsteknikk avlegger et flertall fag-/svenneprøve som praksiskandidat. Ser vi på fagene i Kunnskapsløftet, er andelen høyest i steinfaget og renholdsoperatørfaget, der nær 100 % tok fagbrev som praksiskandidat. Behov for faglært arbeidskraft vil være stort i bygg- og anleggsnæringen også på kortere sikt.

En rapport som Fafo har utarbeidet på oppdrag fra BNL og Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg (EBA) i 2010, viser at næringen vil trenge 9 000 nye medarbeidere hvert år frem mot 2020 dersom veksten i bygg- og anleggsnæringen fortsetter.¹⁹

Regionalt: Lokalt er det behov for flere lærlinger i lærefagene i utdanningsprogrammer bygg og anleggsteknikk. Behovet er konjunkturavhengig og ulikt i regionene i Oppland. Tilbakemelding fra regionale arbeidsgrupper (kompetanseforum) viser behovet for rekruttering innen utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk. Dette er sammenfallende med bedriftenes innspill. Jf. Lærings- og utviklingsteam i Nord-Gudbrandsdal har meldt behov for å opprettholde byggfag både ved Nord-Gudbrandsdal vgs, avd. Lom og ved Vinstra vgs.²⁰

Med utgangspunkt i rekrutteringsbehovet både nasjonalt og regionalt, anbefales det at utdanningsprogrammet opprettholdes på de skolene som har tilbudet. Behovet for økt rekruttering krever et forsterket samarbeid mellom skolene og lokale bedrifter. Ikke alle av utdanningsprogrammene har fungert godt nok når det gjelder rekruttering til lærefagene. Malebransjen i Oppland har ikke klart å rekruttere gjennom ungdomsopplæringen etter endringen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Samarbeidet mellom opplæringsarenaene skal derfor forsterkes gjennom å etablere rutiner for bl.a. praksisopplæring i bedrift i faget prosjekt til fordypning både på Vg1 og Vg2. Fleksible opplæringsløp bør også prøves ut.

ENDRING

Programområdet Vg2 treteknikk foreslås langt ned ved Lena–Valle vgs. Tilbudet har hatt få søkere i flere år. Tilbudet var ikke igangsatt skoleåret 13/14. Tilbudet ble igangsatt for 14/15 med kun tre søkere. Tilbudet legges ned på grunn av lav søkning til tilbudet.

http://www.oppland.no/Documents/Videregaendeopplaring/12_Kvalitetssystem_NYTT/04_Temasider/01_Rundskriv_FOS/2013/FOS_rrundskriv6_2013_Dimensjonering_opplaringstilbudet_2013_2014.pdf

http://www.oppland.no/Documents/Videregaendeopplaring/12_Kvalitetssystem_NYTT/04_Temasider/01_Rundskriv_FOS/2014/201200044-55%20FOS%20rundskriv%204-2014%20Dimensjonering%20av%20oppl%c3%a6ringstilbudet%202014-2015%20og%20tildeling%201210964_8_0.pdf

¹⁹ Fafo-rapport2010:25 Arbeidstakere byggenæringen – Hvem er de, hvor kommer de fra og hvor går de? Rapporten er tilgjengelig her: <http://www.faf.no/pub/rapp/20169/20169.pdf>

²⁰ Notat 16. mars 2012 fra Lærings- og utviklingsteam i bygg- og anleggsfagene i NG

5.1.3 Viser til mandat og hovedmål: Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov.

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk utlyses ved Dokka vgs, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Lom, Valdres vgs og Vinstra vgs.
- Vg2: Programområdet byggteknikk utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Lom, Vinstra vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Dokka vgs og Valdres vgs.
- Vg2: Programområdet klima-, energi- og miljøteknikk utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord, Gjøvik vgs og Hadeland vgs.
- Vg2: Programområdet overflateteknikk utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg2: Programområdet treteknikk legges ned ved Lena-Valle vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.2 Design og håndverk

5.2.1 Videregående skoler med Vg1 design og håndverk

- Nord-Gudbrandsdal videregående skule, avdeling Otta
- Lillehammer videregående skole, avdeling Nord
- Gjøvik videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Valdres videregående skule

DESIGN OG HÅNDVERK Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	269
Søkere til læreplass 2013	46
Søkere som fikk læreplass 2013	39
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	221
Søkere til læreplass 2014	51
Søkere som fikk læreplass 2014	50
Antall fag-/svenneprøve 2014	35 ²¹
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	173
Søkere til læreplass 2015	35
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Frisør (19)	31

²¹ I hovedsak frisør

5.2.2 Behovet for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser til at Norge har forpliktet seg til å ta vare på vår immaterielle kulturarv og norsk håndverkskompetanse. Design og håndverksfag har store utfordringer med å rekruttere ungdom til lærefagene.

Antallet søkere til programområdene på Vg2 har gått ned med 30 % fra 2007 til 2013. Det største programområdet er frisør med 853 søkere i 2013. I 2013 utgjorde søkerne til frisørfaget over 40 % av søkerne til Vg2 innen design og håndverk. Søkertallet til frisørfaget har gått ned med 37 % siden 2007. Av de andre større fagene har interiør og utstillingsdesign og design og tekstil stabile søkertall. Blomsterdekoratørfaget har derimot halvert søkertallet fra 2007 til 2013.

Utviklingsredegjørelsen 2013 fra faglig råd i utdanningsprogrammet viser også at antall søkere til læreplass i design og håndverk har gått gradvis ned hvert år fra 2007. I 15 av lærefagene i design og håndverk var det ingen søkere i 2013, mens det var 11 fag med kun én søker. 34 av fagene har under 10 søkere.²²

Design og håndverk har en høy andel som velger påbygg til generell studiekompetanse. Andelen var 29 % i 2011. I snitt velger 21 % av elever på yrkesfag påbygg etter Vg2.

Faglig råd viser til tilbakemeldinger fra flere bedrifter og bransjer er at elevene som går ut av Vg2 ikke har de ferdigheter og kunnskaper som lærebedriften forventer og forutsetter. Det antas at dette er en medvirkende årsak til at det er få bedrifter som tilbyr læreplasser. I tillegg er svært mange av yrkesutøverne i de små fagene i programmet enkeltmannsforetak. Flere små bedrifter opplever ansvaret for lærlinger spesielt tungt og til dels uoverkommelig.

Videre mener faglig råd det er viktig at elevene velger opplæring i bedrift fremfor Vg3 i skole. Her må man bruke vekslingsmodellen aktivt for å gi elevene best mulig opplæring og bedriftsnær praksis, slik at de får slik kompetanse som bedriftene etterspør.

Faglig råd ønsker også å rette fokus på behovet for et tettere samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Både i form av samarbeid mellom skole og bransje og skole og den enkelte bedrift. Dette samarbeidet sees som viktig for å skape gode læringsmiljøer med tett tilknytning til bransjenes bedrifter, og for å bygge sterke kompetansemiljøer.

Regionalt: Utdanningsprogrammet har stor faglig bredde med rike tradisjoner- håndverksmessig- materialmessig og kulturhistorisk. Det skal gi arbeidsmuligheter i en rekke design- og håndverksyrker. I utdanningsprogrammet er det lærefaget frisørfag som har flest lærlinger i Oppland. Frisørfag er et av få lærefag som har eget Vg2 i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Utlysningen har vært ved to skoler: Gjøvik vgs og Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta. De to siste årene har ikke tilbudet vært igangsatt på Otta på grunn av få søkere.

Tilbakemelding fra regionale arbeidsgrupper (kompetanseforum) viser ikke forsterket og økt behov for rekruttering innen utdanningsprogrammet design og håndverk. Faglig råd gir anbefalinger om å bygge sterke kompetansemiljøer med tett tilknytning til bransjene og bedrifter for på den måten bidra til å øke kompetansen i opplæringen underveis og at antallet som går ut i lære etter Vg2 øker. På bakgrunn av lav søkning til tilbudene vil det være behov for å samle interiørrelatert fag på en skole. Fylkeskommunen vil derfor følge faglig råd sine anbefalinger om å bygge sterke kompetansemiljøer.

²² Utviklingsredegjørelse 2013 fra Faglig råd for design og håndverk (FRDH)

Elever i frisørfag ved Gjøvik vgs som ønsker læreplass i Nord-Gudbrandsdal, skal gis mulighet til dette gjennom å benytte vekslingsmodell for opplæringen. Et formalisert samarbeid med lærebedrifter er en forutsetning for at dette kan gjennomføres.

ENDRING

Programområdet Vg2 frisørfag foreslås lagt ned ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, viser til administrativt vedtak 2. mai 2014. Tilbudet legges ned på grunn av lav søkning til tilbudet.

Vg1–Vg2: Utdanningsprogrammet design og håndverk med trearbeid foreslås lagt ned ved Lena-Valle vgs. Tilbudet har i en årrekke hatt få søkere og få elever. Skolen ønsket ikke å lyse ut tilbudet for skoleåret 2015/2016.

Vg1: Utdanningstilbudet design og håndverk ved Lena-Valle vgs foreslås nedlagt pga. lav søking de senere år. Det er tilstrekkelig kapasitet ved de øvrige fire skolene som har tilbudet. For å bevare og å bygge sterke kompetansemiljøer ses det som viktig å samle interiørrelaterte fag på en skole.

Vg2: Programområdet interiør og utstillingsdesign og Vg3 interiør ved Lena-Valle vgs foreslås lagt ned på grunn av lav søking til tilbudet. Tilbudene samles og lyses ut ved på Lillehammer vgs avd, Nord.

http://www.oppland.no/Documents/Videregaendeopplaring/12_Kvalitetssystem_NYTT/04_Temasider/01_Rundskriv_FOS/2014/201200044-55%20FOS%20rundskriv%204-2014%20Dimensjonering%20av%20oppl%c3%a6ringstilbudet%202014-2015%20og%20tildeling%201210964_8_0.pdf

Jf. FOS- rundskriv 16- 2014 Utlysning og dimensjonering av opplæringstilbudet 2015–2016.

5.2.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet design og håndverk utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Gjøvik vgs, Hadeland vgs og Valdres vgs.
- Vg2: Programområdet frisør utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet design og håndverk legges ned ved Lena-Valle vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet design og håndverk med trearbeid legges ned ved Lena-Valle vgs.
- Vg2: Programområdet interiør og utstillingsdesign, Vg3 interiør og Vg3 interiør og utstillingsdesign utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord.
- Vg2: Programområdet interiør og utstillingsdesign, Vg2 design og trearbeid og Vg3 interiør legges ned ved Lena-Valle vgs.
- Vg2: Programområdet frisør legges ned ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.3 Elektrofag

5.3.1 Videregående skoler med Vg1 elektrofag

- Vinstra vidaregåande skule
- Lillehammer vidaregåande skole, avdeling Nord
- Raufoss vidaregåande skole
- Hadeland vidaregåande skole
- Dokka vidaregåande skole
- Valdres vidaregåande skule

ELEKTROFAG Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	407
Søkere til læreplass 2013	122
Søkere som fikk læreplass 2013	108
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	448
Søkere til læreplass 2014	155
Søkere som fikk læreplass 2014	121
Antall fagprøver 2014	90
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	431
Søkere til læreplass 2015	155
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Elektriker (25)	74

5.3.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser til at elektrisk installasjonsarbeid og elektrisitetsforsyningen utgjør det som grovt sett kalles elektrobransjen, som igjen rekrutterer en helt vesentlig del av sin arbeidskraft gjennom utdanningsprogrammet for elektrofag. Det er veldig få uten vidaregåande opplæring, og det er få ufaglærte som arbeider i denne bransjen.

Elektrofagutdanningen er i dag en bred elektro- og elektronikkfaglig utdanning som har elementer fra elenergi, automatisering og tele-, data- og sikkerhet. Fra Vg2 er det etablert fem spesialiseringsområder som er automatisering, elenergi, data og elektronikk, flyfag, og kulde- og varmepumpemontørfaget. Utdanningen er gjennomgående fra Vg1 til Vg3.

Et kjennetegn ved den norske elektrofagarbeideren i tillegg til god faglig kompetanse, er at lærlingen også har utviklet stor grad av systemforståelse, egenansvarlighet, høy klima/miljøbevissthet, sikkerhetsforståelse og selvstendighet. Dette er et fortrinn som styrker den norske fagarbeideren og gir et konkurransefortrinn i forhold til fagarbeidere som ikke er utdannet i Norge.²³

²³ Utviklingsredegjørelse 2013, Faglig råd i elektro

Faglig råd viser til at tross nedgang i søkningen til yrkesfag, er det en økt søkning til Vg1 elektro-fag og til lærefagene. I mange fylker er det en oversøkning i forhold til skoleplasser, slik at det er konkurranse om å komme inn. Dette bidrar til at motiverte og flinke elever søker elektrofag. Faglig råd ønsker at behovet for søkere til læreplasser og behovet for fagarbeidere skal styre dimensjoneringen innen elektrofagene.

God opplæring i elektrofagene krever at skolen utvikler seg i samarbeid med partene og tilpasser undervisningen til behovet i arbeidslivet. Flere fylker har etablert lokale samarbeidsarenaer, for eksempel læring og utviklingsteam (LUT) i Oppland, nettverk i Sør-Trøndelag. Disse kan bidra til kompetansebygging av lærere, hospitering, utarbeiding av lokale læreplaner, tilrettelegging av prosjekt til fordypning osv. Rådet mener slikt samarbeid må utvikles i alle fylker på en slik måte at alle de lokale aktørene involveres, og at det er fylkeskommunen som skoleeier som tar et koordinerende ansvar.

Regionalt: Bransjeforeningen NELFO har innarbeidet rutiner på å gi fylkeskommunen konkrete innspill i den årlige dimensjoneringsdebatten. Interessen for lærefaget gjenspeiles i søkningen. Det er elektrikerfaget som har flest søkere i utdanningsprogrammet. Antallet som vil ut i lære er i overensstemmelse med bransjens behov i Oppland.

Elektrobransjen i Oppland har gitt tydelige signaler om at arbeidslivets behov er mettet og at andelen som ikke får læreplass er økende. Derfor er det viktig slik det fremkommer av faglig råd sine vurderinger, at bransjene samarbeider med fylkeskommunen slik at dimensjoneringen er i tråd med næringslivets behov – slik det per i dag gjøres i Oppland.

Tilbakemelding fra regionale arbeidsgrupper (kompetanseforum) viser ikke forsterket og økt behov for rekruttering innen utdanningsprogrammet elektrofag. Dimensjoneringen er med noen unntak i tråd med bransjen innmeldte behov.

Med utgangspunkt i rekrutterings- og dimensjoneringsnivået både nasjonalt og regionalt anbefales at utdanningsprogrammet opprettholdes på de skolene som har tilbudet. Behovet for ytterligere rekruttering krever et forsterket samarbeid mellom skolene og lokale bedrifter. Samarbeidet skal legge rutiner for bla. praksisopplæring i bedrift i faget prosjekt til fordypning både på Vg1 og Vg2, jf. Læreplanverket for Kunnskapsløftet, opplæringslova og forskrift.

Viser til innstilling fra Yrkesopplæringsnemnda i Oppland om å utrede behovet for oppstart av Vg2 kulde- og varmepumpeteknikk for skoleåret 2016/2017. *Yrkesopplæringsnemnda gav innstilling i sak 16-2014 om å ta ned dimensjoneringen ved Vg2 data og elektronikk.*

Elever fra Vg3 dataelektronikk som har søkt læreplass og ikke fått læreplass, kan fremstilles til fagprøven etter avsluttet Vg3. Elever med fullført Vg3 kan i tillegg søke om inntak på Fagskolen i Innlandet. Elever som tas inn ved fagskoler skal i utgangspunktet ha bestått fag-/svennebrev. Elever fra Vg3 dataelektronikk tas inn på fagskolen med forbehold om at de består fag-/svennebrev før nyttår etter avsluttet Vg3.²⁴

²⁴ Særavtale mellom Oppland fylkeskommune og Fagskolen i Innlandet

ENDRING

Vg2: Programområdet data og elektronikk ved Valdres vgs og Lillehammer vgs avd. Nord foreslås lagt ned. Elevtallet har over flere år ikke stått i samsvar med antall læreplasser jf. Fos rundskriv 16-2014 Utlysning og dimensjonering av opplæringstilbudet 2015–2016.

Særavtale mellom Oppland fylkeskommune og Fagskolen i Innlandet for denne elevgruppe.

5.3.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet elektrofag utlyses ved Dokka vgs, Hadeland vgs, Lillehammer vgs, avd. Nord, Raufoss vgs, Valdres vgs og Vinstra vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet elektrofag m/yrkes- og studiekompetanse (TAF) utlyses ved Vinstra vgs.
- Vg2: Programområdet automatisering utlyses ved Raufoss vgs.
 - Elenergi utlyses på Vinstra vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Raufoss vgs, Hadeland vgs Dokka vgs og Valdres vgs.
 - Data og elektronikk; Hadeland vgs, Vinstra vgs og Raufoss vgs.
- Vg3: Programområdet dataelektroniker utlyses ved Raufoss vgs og Vinstra vgs.
 - Automatiseringsfaget utlyses ved Raufoss vgs.
- Vg2: Programområdet data og elektronikk legges ned ved Lillehammer vgs avd. Nord og Valdres vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.4 Helse- og oppvekst

5.4.1 Videregående skoler med Vg1 helse- og oppvekstfag

- Dokka videregående skole
- Gjøvik videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Lillehammer videregående skole, avdeling Nord
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule, avdeling Otta/Dombås
- Raufoss videregående skole
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule

HELSE- OG OPPVEKSTFAG Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	767
Søkere til læreplass 2013	145
Søkere som fikk læreplass 2013	114
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	733
Søkere til læreplass 2014	212
Søkere som fikk læreplass 2014	157
Antall fag-/svenneprøver 2014	105
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	729
Søkere til læreplass 2015	161
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Barne- og ungdomsarbeider (47) og Helsefag (64)	131

5.4.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser at kompetansekravet er høyt i denne sektoren, men bare en sjelden andel rekrutteres gjennom lærlingordningen og hovedmodellen fra utdanningsprogrammet for helse og oppvekst. Mønstrer i det som skal være fagarbeiderområdene i sektoren er i stedet å rekruttere voksne ufaglærte på deltid. Sektoren har også en stor gruppe ufaglærte uten fullført videregående opplæring.

Faglig råd i utdanningsprogrammet mener at rekrutteringssituasjonen i helse- og oppvekstfagene ikke er optimal. Alt i alt utdannes for få til å oppfylle samfunnsoppgaven det er å skaffe nok helsepersonell.²⁵ Søkningen til fagene er tilfredsstillende, men altfor mange velger å søke seg inn på påbygg etter Vg2. Rekrutteringen av lærebedrifter er ikke god nok. Det er mangel på læreplasser innen helse- og oppvekstfagene. Dette er alvorlig for ungdommen som ikke får fullført sin videregående opplæring, men også for samfunnet som ikke får produsert nok helsepersonell til å imøtekomme framtidens behov for hender i helsevesenet.

²⁵ Utviklingsredegjørelse 2013/2014 Faglig råd helse- og oppvekst

Velferdsteknologi

Nyvinninger innen velferdsteknologi vil utvilsomt sette sitt preg på helse- og omsorgsyrkene fremover, også på utdanningene. Nytt IKT-system for sykehusene er et eksempel på ny teknologi som kan ha betydning for utdanningsprogrammet. Velferdsteknologi er imidlertid mye mer enn IKT. I St. meld. nr. 25 (2005–2006) *Mestring, muligheter og mening* beskrives velferdsteknologi på følgende måte:

*Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologisk støtte til pårørende og ellers bidra til å forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon.*²⁶

I St.meld nr. 29 *Morgendagens omsorg*²⁷ varslet regjeringen at den vil sette i gang et nasjonalt program for utvikling og implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Velferdsteknologiprogrammet er nå en del av Omsorgsplan 2020. Planen en større satsing for å skape bedre kvalitativt i tjenestetilbudet. Et hovedmål er at velferdsteknologi skal være en naturlig del av tjenestetilbudet innen 2020. I tillegg har Helsedirektoratet gitt KS og Sintef i oppdrag å videreutvikle *Veikart for velferdsteknologi*.

St. meld nr. 14 (2014–2015) *Kommunereform – nye oppgaver til større kommuner*.

Oppgavemeldingen som ble lagt fram 20. mars 2015 er en viktig forutsetning for nye oppgaver til kommunene. Oppgavemeldingen viser ønske og målsetning om bedre tjenester, tilpasset det enkelte menneske og lokale behov. Uavhengig av størrelse på regioner/kommuner og hvordan oppgavefordelingen blir, vil det være et stort behov for rekruttering til oppgaver i kommunal sektor.

Regionalt: KS har beregnet rekrutteringsbehovet i kommunesektoren i Hedmark og Oppland for 10 år fremover – mot 2022. Befolkningsprognosene tilsier at det er spesielt befolkning i aldersgruppene 65–74 år og 75–84 år som vokser sterkest. Frem til 2022 forventes det at behovet for ansatte innenfor sektoren helse- og omsorg vil øke med 9,2 %. Behovet for sykepleiere vil øke. For å dekke opp for antall avganger og for å møte fremtidige behov må det ansettes om lag 4 000 sykepleiere. Behovet for ansatte i personalkategorien fagarbeider/helse/sosial/omsorg forventes å øke med nærmere 800 personer per år fram mot slutten av prognoseperioden. Dette tilsvarer en økning på 11,5 %. I hele perioden frem til 2022 er det beregnet turnover blant fagarbeidere innen helse-omsorg på 8 100 personer.

For å dekke opp for antall avganger og for å møte fremtidig behov for fagarbeidere innen helse- og omsorg må det ansettes rundt 8 900 personer fram mot 2022.

Etter innføringen av samhandlingsreformen²⁸ og vedtatt samfunnskontrakt, gjennomførte politisk og administrativ ledelse i Oppland fylkeskommune møte med 22 av 26 kommuner i Oppland i 2014. Ordførere, rådmenn og andre var med i møtene fra kommunene.

Målsetningen var å øke inntaket av lærlinger i kommunene. Referatene fra møtene viser at kommunene ikke ser på inntak av lærlinger som rekruttering til helse og omsorgssektoren. Generelt viser referatene at kommunene ønsker rekruttering av personer med høgskole- og universitetsutdanning og spesielt sykepleiere for helsesektoren.

²⁶ Meld. St.13(2011–2012) Utdanning for velferd

²⁷ Meld. St.29(2012–2013) Morgendagens omsorg

²⁸ Samhandlingsreformen trådte i kraft 1.1.2012

Søkningen til utdanningsprogrammet per 1. mars 2015 viser at flere ikke vil få sitt førsteønske, men de får ett av sine tre valgte utdanningsprogram. Utfordringen for søkere til lærefagene er som tidligere år, det er altfor få intensjonsavtaler i forhold til søkningen til barne- og ungdomsarbeider og helsefagarbeider.

Helsefagarbeider er et lærefag hvor partene i arbeidslivet har definert kompetansemål for opplæringen. Slik fag- og yrkesopplæringen i Norge er organisert, gjennom trepartssamarbeidet, er målsetningen at elever på yrkesfaglig utdanningsløp skal gå ut i lære fra Vg2 hvis hovedmodellen følges. Situasjonen er ikke slik i Oppland.

Situasjonen har over flere år vært den at kommunene har hatt et lavere inntak av lærlinger enn antallet som har søkt læreplass. Dette til tross for at fylkeskommunen deltar i utprøving av vekslingsmodellen i helsefagarbeider.²⁹ Så langt har ikke inntaket av helsefagarbeider økt på grunn av en annen pedagogisk og didaktisk metode i opplæringen. Det har etter vært blitt vanskelig å veilede ungdom til å velge dette lærefaget. Erfaringene elevene får fra praksis i kommunene er at det mangler læreplasser. Videre får elevene kjennskap til at svært få får stor nok stilling til å leve av som nyutdannet. Fylkeskommunen har vært nødt til å igangsette alternativt Vg3 i skole for de elevene som ikke har fått læreplass.³⁰ Oppland fylkeskommune skal organisere en videregående opplæring slik at elevene får fullført sin videregående opplæring, og at samfunn- og næringsliv får rekruttering av arbeidstakere.

Dimensjoneringen i helse- og oppvekstfagene på Vg1 økes, og det opprettes alternative løp som enten gir yrkeskompetanse eller studiekompetanse. Med alternative løp menes barne- og ungdomsarbeiderfaget med studiekompetanse (BUSK) og helsearbeiderfaget med studiekompetanse (HASK). Dette er utdanningsløp som gir studiekompetanse og ikke yrkeskompetanse. En del av elevene som søker utdanningsprogrammet helse- og oppvekstfag har klare ambisjoner om å gå inn i høgskolesystemet (eks. sykepleiestudiet, læreryrket) og ønsker en praktisk tilnærming som for eksempel et BUSK/HASK – løp vil gi.

Dimensjonering innenfor utdanningsprogrammet barn- og ungdomsarbeider har over flere år ikke vært i tråd med næringslivets behov. Derfor tilbys BUSK en klasse per år på Lillehammer vgs avd. Nord.

Elever som søker læreplass, men som ikke får læreplass, skal tilbys et alternativ løp i skolen, jf. forskrift til opplæringslova § 6A-9 Rett til Vg3 i skole. Fylkeskommunen skal tilby søkeren opplæring i skole dersom søkere ønsker det, og dersom de ikke kan skaffe læreplass innen 1. september. Eleven blir gitt et tilbud som går over to år, ett år mer enn kravet i opplæringslova.

Ambulansefag: Det er forskriftsendring i ambulanséfaget. Forskriftsendringen stiller krav til organisering av opplæring dette skal ivaretas. Akuttmedisinforskriften vedtatt 20. mars 2015.³¹

Tilbakemelding fra regionale arbeidsgrupper (kompetanseforum) viser behov for økt rekruttering innen utdanningsprogrammet helse- og oppvekst. Behovet for rekruttering er i tråd med den kommunale oversikten fylkeskommunen mottok i 2010, fra Helsedepartementet, ved innføringen av Samhandlingsreformen. Oversikten viser bl.a. antall ansatt som arbeider i helse- og omsorgssektoren og som var over 55 år og eldre i 2010.

²⁹ Def vekslingsmodellen: Eleven veksler etter oppsatt plan om opplæring i skole og lærebedrift over tre år etter Vg1. Det inngår lærekontrakt i september på Vg2. ³⁰ Forskrift til opplæringslova § 6A- 9 Rett til Vg3 i skole ³¹ Forskrift om krav til organisering av kommunale legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv.

ENDRING

Vg1: Utdanningsprogrammet helse- og oppvekst og Vg2 helsefagarbeider foreslås utlyst ved Gausdal vgs.

Vg1: Utdanningsprogrammet helse- og oppvekst utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs, lokalisert på Dombås og i egne lokaler i tilknytning til Dovre ungdomsskole på Dombås jf. vedtak 69/13 fylkestinget 10.12.13

5.4.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet helse- og oppvekst utlyses ved Dokka vgs, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal avd. Otta og Dombås, Raufoss vgs, Valdres vgs, Vinstra vgs og Gausdal vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet helse- og oppvekst m/yrkes- og studiekompetanse (TAF) et fireårig løp utlyses ved Raufoss vgs og Vinstra vgs.
 - Raufoss vgs tilbyr yrkes- og studiekompetansegivende løp i barne- og ungdomsarbeiderfag og ambulansse.
 - Vinstra vgs tilbyr yrkes- og studiekompetansegivende løp i helsearbeiderfaget.
- Vg1: HASK treårig studieforbereende løp utlyses ved Gjøvik vgs og Lena-Valle vgs.
- Vg1: BUSK treårig studieforbereende løp utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord.
- Vg2: Programområdet helsefagarbeider utlyses ved Dokka vgs, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Valdres vgs, Vinstra vgs og Gausdal vgs.
- Vg2: Programområdet barne- og ungdomsarbeid utlyses ved Dokka vgs, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Raufoss vgs, Valdres vgs, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta.
- Vg2: Programområdet hudpleie utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg2: Programområdet helseservicefag utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord.
- Vg3: Programområdet hudpleier utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg3: Programområdet helsesekretær utlyses ved Lillehammer vgs avd. Nord.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringsjefen. Oversøkning til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.5 Medier og kommunikasjon

5.5.1 Videregående skoler som har Vg1 medier og kommunikasjon

- Gausdal videregående skole
- Gjøvik videregående skole
- Hadeland videregående skole

MEDIER OG KOMMUNIKASJON Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	353
Søkere til læreplass 2013	2
Søkere som fikk læreplass 2013	2
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	319
Søkere til læreplass 2014	4
Søkere som fikk læreplass 2014	2
Antall fag-/svenneprøver 2014	3
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	284
Søkere til læreplass 2015	1
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Mediografikerfaget (1)	1

5.5.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Kunnskapsdepartementet foreslo i St.meld. nr. 30 (2003–2004) Kultur for læring å dele medier og kommunikasjon i to. De studieforbereende tilbudene skulle samles i ett utdanningsprogram, mens lærefagene skulle flyttes til et nytt utdanningsprogram med navnet design, medier og kommunikasjon. Stortinget vedtok imidlertid å videreføre medier og kommunikasjon som et yrkesfaglig utdanningsprogram.

Medier og kommunikasjon er et yrkesfaglig utdanningsprogram med lærefagene fotograf og mediografiker, som begge gir svennebrev samt Vg3 i skole som gir yrkeskompetansen mediedesigner. I tillegg har medier og kommunikasjon et studieforbereende Vg3. Det er et tilbud som ligner Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, men med krav om 140 timer programfag i tillegg til fellesfagene.

I Meld. St. 20 (2012–2013) *På rett vei* viser Kunnskapsdepartementet til at flertallet av elevene i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon velger et løp mot generell studiekompetanse. Evalueringen av Kunnskapsløftet og flere fylkeskommuner påpekte at programmet bør gjøres om fra et yrkesfaglig til et studieforbereende utdanningsprogram.

Faglig råd i utdanningsprogrammet viser i sin utviklingsredegjørelse til at elevene på medier og kommunikasjon har høy gjennomføring. 84 % fullfører på normert tid + 2 år. På nasjonalt nivå i 2012 var det 114 som tok fag- eller svennebrev innen medier og kommunikasjon. Det største faget var mediografikerfaget med 74 avlagte prøver. 33 kandidater avla prøve i fotograffaget. 84 % av de som avla fagprøve, var lærlinger.³²

³² Utviklingsredegjørelse 2013 Faglig råd i medier og kommunikasjon

De fleste fotografbedrifter er enmannsforetak eller bedrifter med kun en lærling eller assistent. Selv i store bedrifter som benytter mange fotografer er de fleste leid inn som freelancer. Etter endt utdanning må det derfor regnes med at man etablerer sin egen virksomhet. Opplæringskontorene har en sentral rolle for å sikre en god fagopplæring. Det er ikke uvanlig at lærlingene som blir rekruttert har utdanning utover Vg2.

Stortinget vedtok i juni 2013 å omgjøre utdanningsprogram for medier og kommunikasjon fra et yrkesfaglig til et studieforbereende utdanningsprogram og videreføre lærefagene fotograf og mediegrafiker og yrkeskompetansen som mediedesigner innenfor strukturen for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Utdanningsdirektoratet planlegger at endringen skal skje fra oppstart av skoleåret 2016/2017.

Regionalt: Lokale behov kan vanskelig konkretiseres. Etter fullført videregående opplæring søker de fleste andre studier.

ENDRING

Jf. St. meld. 20 (2012–2013) Det er nasjonalt vedtatt å omgjøre utdanningsprogrammet for medier og kommunikasjon fra et yrkesfaglig utdanningsprogram til et studieforbereende utdanningsprogram.

5.5.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon utlyses ved Gausdal vgs, Gjøvik vgs og Hadeland vgs.
- Vg2–Vg3: Programområdet medier og kommunikasjon utlyses ved Gausdal vgs, Gjøvik vgs og Hadeland vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.6 Naturbruk

5.6.1 Videregående skoler som har Vg1 naturbruk

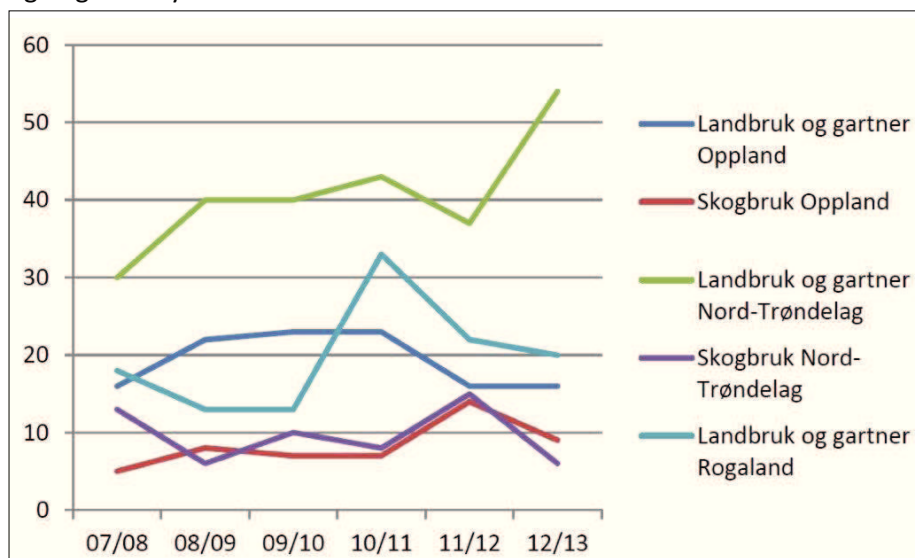
- Lena-Valle videregående skole
- Gausdal videregående skole (settes ikke i gang skoleåret 2015/2016)

NATURBRUK Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	165
Søkere til læreplass 2013	16
Søkere som fikk læreplass 2013	15
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	169
Søkere til læreplass 2014	22
Søkere som fikk læreplass 2014	18
Antall fag-/svenneprøver 2014	10
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	172
Søkere til læreplass 2015	21
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Anleggsgartner (8)	19

5.6.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser i dokumentet utviklingsredegjørelse til utprøving av 2+2 løp i utdanningsprogrammet. Det er satt i gang forsøk med 2+2 løp innenfor landbruk og gartneri. Det er for tidlig å si noe om dette blir en permanent ordning. Evalueringen av landbruksutdanningen på videregående skole viser behov for fagskoleutdanning.

Figur 5: Elevtall Vg2 landbruk, gartner og skogbruk. Oppland, Rogaland og Nord-Trøndelag fra 2007/2008 til 2012/2013.³³ Kilde: Oppland fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Rogaland fylkeskommune

Figur 5 viser et lavt antall elever på både Vg2 skogbruk og Vg2 landbruk og gartnerutdanning i alle disse tre store landbruksfylkene.

³³ ØF-rapport 5/2014. Evaluering av landbruksutdanningen på videregående nivå og vurdering av behovet for fagskole innen landbruk. Østlandsforskning AS, NIFU og Trøndelag forskning og utvikling.

Med omkring 30 elever samlet på Vg2 landbruk og gartner og skogbruk i Oppland er rekrutteringen svak, sett i forhold til sysselsettingen. Oppland er et av landets største landbruksfylker med en samlet sysselsetting på omkring 5 000 personer i jordbruket og 800 i skogbruket.³⁴

Hestefaget er det største lærefaget av de grønne naturbruksfagene, med i alt 60 fagprøver i 2010–2011 og 59 fagprøver året etter. De som tok fagprøve i hestefaget ser ikke ut til å jobbe i noen spesiell næring. Andre året etter fagprøven (november 2012), jobbet 18 % av de med fagbrev i hestefag i hovednæringen «jordbruk, skogbruk og fiske».

Etter hestefaget kommer skogfaget med 18 fagprøver i 2010–2011 og 21 fagprøver i 2011–2012. I skogfaget var det en mye tydeligere kobling mot skogbruksnæringen. Av de 16 som var i jobb (av 18), jobbet 14 personer (88 %) i «jordbruk, skogbruk og fiske».

Voksenagronomtilbudet finansieres ikke over det fylkeskommunale budsjettet fordi målgruppen ikke er elever som har rett til videregående utdanning. Derfor tas denne ordningen ikke med i høringsbrevet.

Innen skogfaget vurderer Maskinentreprenørers forening (MEF) det nasjonale behovet innen skogfaget til å være 40 lærlinger.

Senter for opplæring i anleggsgartnerfaget (SOA) anslår behovet for lærlinger i anleggsgartnerfaget i Oppland til å være fem til åtte lærlinger per år.

Utprøving av lærlingemodell

Yrkesopplæring basert på hovedmodellen (2+2 løp) utfordrer i større grad næringen til å tenke kompetansebehov for rekruttering. Innenfor naturbruk, grønne fag åpner læreplanen for lærlingeløp innen Vg2 skogbruk, vg2 hest og hovslager, Vg2 anleggsgartner og idrettsanleggsgfag og Vg2 reindrift. Oppland fylkeskommune er ikke en av de fem fylkeskommunene som deltar i Kunnskapsdepartementets forsøk, som ledes av Utdanningsdirektoratet.

Rekruttering til naturbruk

Det er ingen tydelig sammenheng mellom naturbrukselevenens valg av utdanning og senere utdanningsløp og yrkeskarriere. Naturbruk velges derfor av mange elever som en alternativ vei til studiekompetanse. Forskningsrapporten ØF-rapport 5/2014 viser at det ikke kan utelukkes at innslaget av praktisk opplæring gjør utdanningen mer motiverende for mange elever. Når vi ser på de ulike programområdene innenfor naturbruk blir det veldig tydelig at tradisjonelle landbruksutdanninger som skogbruk og gartner har dårlig rekruttering og interessen for agronomutdanning (Vg3 Landbruk) er heller ikke spesielt stor. Det betyr at de som rekrutteres til landbruksnæringa i stor grad går på andre programområder enn de tradisjonelle landbruksfagene.

Regionalt:

Naturbruksskoler i Oppland

Høsten 2013 vedtok Oppland fylkeskommune en større utbygging av Valle videregående skole, og i 2014 vedtok fylkestinget en sammenslåing av skolene Lena og Valle videregående til en skole med navnet Lena-Valle videregående skole. Ved Gausdal videregående skole tilbys Vg1 naturbruk fram til skoleåret 2015/2016. Hjemstedsregionen for elever ved naturbruksutdanningen på Lena-Valle vgs viser å være mer enn 50 % fra nærområdet Gjøvik-regionen. Det er relativt få elever fra de øvrige regionene i fylket.

³⁴ Lerfald, m/flere (2012) Verdiskapning i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Oppland. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. Rapport nr. 1. Oslo.

Opplæringskontoret for hestefag og hovslagerfaget er et landsdekkende opplæringskontor. Det er lokalisert på Starum i Østre Toten kommune. Opplæringskontoret har utfordringer med å skaffe nok læreplasser i hovslagerfaget i Oppland.

Kompetanseforum i Lillehammer-regionen viser til behovet for kompetanse innenfor anleggsgartner og idrettsanlegg.

Oppland fylkeskommune skal gjennom en strategi jobbe aktivt for at Innlandet kan ta en nasjonal posisjon som bioøkonomi-region. Strategien skal bidra til økt konkurransekraft og verdiskaping i Innlandet, og til det grønne skiftet i den nasjonale økonomien. Utviklingen skal skje på en måte som sikrer fremtidig tilgang på ressursene og utvikling av et bærekraftig næringsliv, jf. fylkestingsvedtak saksnr. 7/15.

ENDRING

Vg2: Anleggsgartner og idrettsanlegg ved Gausdal vgs foreslås lagt ned. Tilbudet har hatt få søkere og få elever over flere år. Skolen har signalisert at de ikke ønsker tilbudet utlyst for skoleåret 2015/2016.

Jf. FOS rundskriv 16-2014 Utlysning og dimensjonering av opplæringstilbudet 2015–2016.

Vg1: Utdanningsprogrammet naturbruk foreslås lagt ned ved Gausdal vgs. Tilbudet har hatt få søkere og få elever over flere år. Jf. FOS-rundskriv 3-2014. Dimensjonering av opplæringstilbudet 2014–2015.

5.6.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet naturbruk utlyses ved Lena-Valle vgs.
- Vg2–Vg3: Programområdene landbruk og gartneri, hest- og hovslagerfag, anleggsgartner og idrettsanlegg, skogbruk, Vg3 landbruk og Vg3 naturbruk (studieforberedende) utlyses ved Lena-Valle vgs.
- Vg1–Vg3: Naturbruk energi/miljø med studiekompetanse utlyses ved Lena-Valle vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet naturbruk legges ned ved Gausdal vgs.
- Vg2: Programområdet anleggsgartner og idrettsfag legges ned ved Gausdal vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringsjefen. Oversøkning til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.7 Restaurant- og matfag

5.7.1 Videregående skoler som har Vg1 restaurant- og matfag

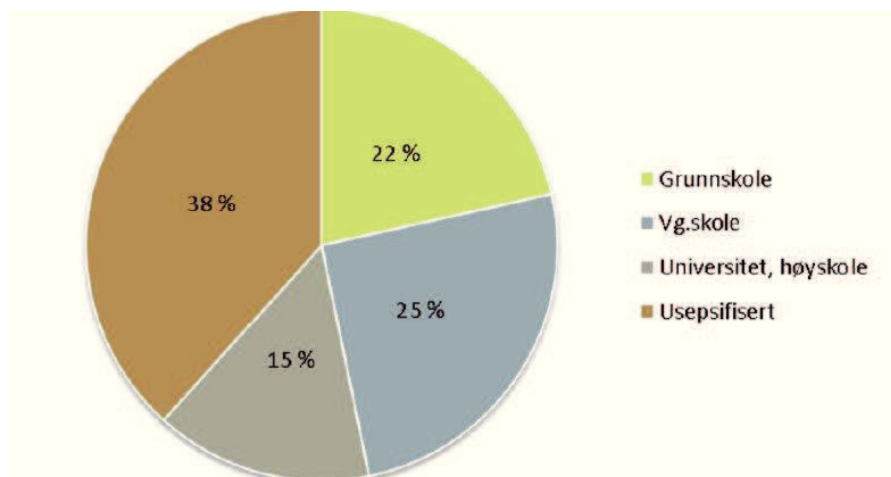
- Hadeland videregående skole
- Lillehammer videregående skole avdeling Sør
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Otta
- Raufoss videregående skole
- Valdres videregående skule

RESTURANT- OG MATFAG Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	179
Søkere til læreplass 2013	48
Søkere som fikk læreplass 2013	43
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	198
Søkere til læreplass 2014	54
Søkere som fikk læreplass 2014	49
Antall fag-/svenneprøver 2014	41
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	184
Søkere til læreplass 2015	44
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Instutisjonskokk (15) og Kokk (12)	36

5.7.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet for restaurant- og matfag viser til behovet for rekruttering av faglært kompetanse til reiselivsnæringen, matindustrien og forpleiningsbransjene. Bransjens egne analyser viser at det er et stort behov for faglært kompetanse i alle næringer.

Næringen har en høy andel ansatte uten videregående opplæring, særlig under 30 år, og det er vanligere å være ufaglært enn lærling blant de under 20 år. Matindustrien benytter utenlandsk arbeidskraft i stor grad.³⁵ Dette kan være en indikasjon på at matindustrien taper i konkurransen om norsk arbeidskraft. En stor del, 38 % av den utenlandske arbeidskraften, faller i kategorien uspesifisert utdanning.

Figur 6: Utenlands sysselsatte i matindustrien fordelt på utdanningsnivå, 4.kvartal 2013

³⁵ Utenlandske arbeidstakere defineres her som innvandrere. SSBs definisjon på innvandrere er: Som innvandrer regnes her en person født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre.

Antall søkere til læreplasser totalt sett har vært relativt stabilt fra 2008 til 2013. De største lærefagene er kokkfaget med 547 søkere og institusjonskokkfaget med 231 søkere. Det er også noen fag med få søkere, for eksempel sjømathandlerfaget, sjømatproduksjonsfaget, slakterfaget og pølsemakerfaget, som hver hadde under 10 søkere i 2013.

Det ble inngått 1 012 nye lærekontrakter i restaurant- og matfag i 2012, og det var 155 færre enn i 2011. Mesteparten av nedgangen er i servitørfaget og kokkefaget.

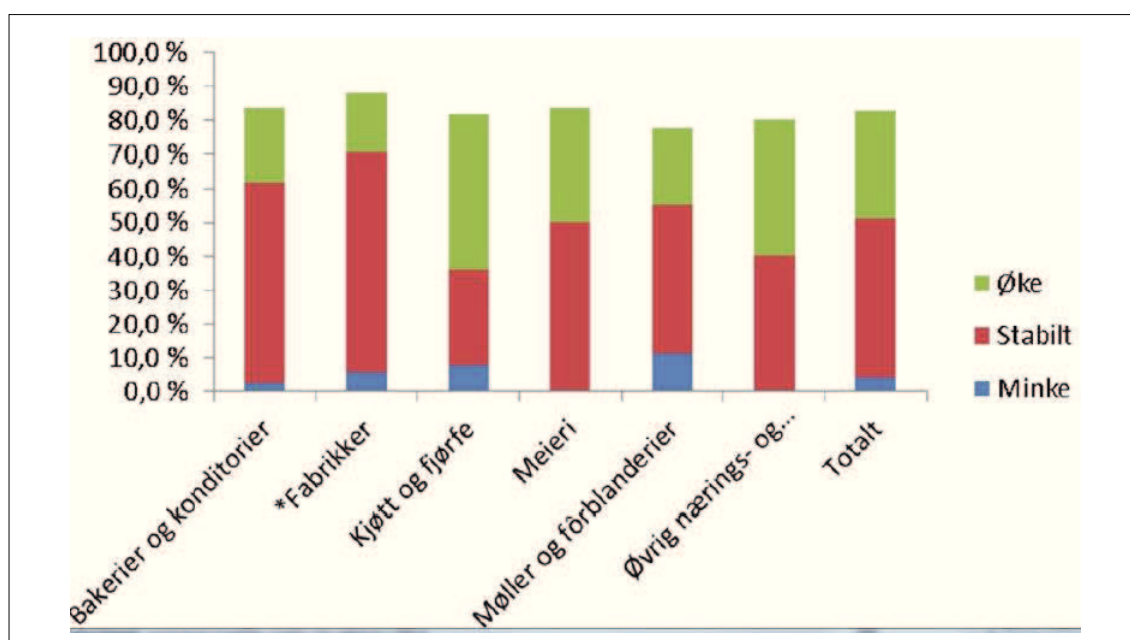
Restaurant- og matfag har en lav gjennomføringsandel. Under halvparten (46 %) av de som begynte på det som var hotell- og næringsmiddelfag i 2005, har fullført og bestått på normert tid.

Mangel på kvalifiserte søkere er hovedutfordringen

Faglig råd for restaurant- og matfag³⁶ mener at hovedutfordringen innen utdanningsprogrammet er at det ikke er nok kvalifiserte søkere til læreplass.

Rekrutteringsproblemet i bransjen er stort

Nøkkeltallene, inkludert formidlingstallene fra 1. november 2013, viser derimot at en stor andel av primærsøkerne ikke får læreplasser innen restaurant- og matfag. I tillegg er andelen elever som gjennomfører innen utdanningsprogrammet lav. Det er ikke mangel på læreplasser for kvalifiserte søkere.

Figur 7: Behov for lærlinger fram mot 2020³⁷

For lærefagene i Vg2 matfag er det et stort behov for fagkompetanse i bransjene. Behovet er størst innen matindustrien. Innen Vg2 matfag er det kjøtt-, baker- og meieribransjen som ser ut til å være enkeltbransjer med de største utfordringer med hensyn til underdekning av faglærte i dag og i nær framtid.

³⁶ Utviklingsredegjørelse 2013–2014. Faglig råd for restaurant- og matfag

³⁷ NILF-Rapport 2014-2 Kartlegging av arbeidskraft- og kompetansebehov i matindustrien.

Regionalt: Matindustrien har et kommunikasjonsproblem som er negativt for rekruttering nasjonal og også i Oppland. For lav tilgang på fagarbeidere og gode lærlinger er indikasjoner på at matindustrien kanskje ikke har høy status. Dette til tross for at industrien har høye standarder, ryddige arbeidsforhold, ivaretar håndverkstradisjoner og i mange tilfeller er høyteknologiske virksomheter.

Sosikulturelle forhold som matkultur og håndverkstradisjoner og matindustriens potensiale som en fremtidsrettet og høyteknologisk næring basert på bioressurser, er perspektiver som matindustrien ikke får godt nok frem i rekrutteringsøyemed.

Per 1. mars viser at antall søkere til utdanningsprogrammet er redusert fra 2014. Lavest søkertall siste fem år. Det er en liten økning i søkertallet til utdanningsprogrammet, men færre søkere til læreplass etter Vg2 i 2014. I flere regioner er det ikke mangel på læreplasser, men det ser ut til at ungdommen ikke ønsker å søke dette utdanningsprogrammet til tross for ledige læreplasser. Rundskriv fra fylkesopplæringsjefen har tidligere redegjort for nødvendigheten av å redusere tilbudet på utdanningsprogrammet restaurant og matfag.³⁸

Regionale kompetanseforum viser til behovet for økt rekruttering innen; kokkfag, institusjonskokk og servitør. Behovet for rekruttering innenfor industriell næringsmiddelproduksjon er også høyt i Oppland.

ENDRING

Vg1: Utdanningsprogrammet restaurant og matfag legges ned på Dokka vgs. Jf. FOS – rundskriv 16- 2014 er det tilstrekkelig kapasitet ved de øvrige fem skolene til å dekke rekrutteringen.

5.7.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet restaurant og matfag utlyses ved Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Sør, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Raufoss vgs og Valdres vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet restaurant og matfag legges ned ved Dokka vgs.
- Vg2: Programområdet kokk- og servitørfag utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Lillehammer vgs avd. Sør, Raufoss vgs, Hadeland vgs og Valdres vgs.
- Vg2: Programområdet kokk- servitørfag m/yrkes- og studiekompetanse (fireårig løp) utlyses ved Raufoss vgs.
- Vg2: Programområdet matfag utlyses ved Lillehammer vgs avd. Sør og Raufoss vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringsjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

³⁸ FOS, Rundskriv 16-2014 Utlysning og dimensjonering av opplæringstilbudet 2015–2016.

5.8 Service og samferdsel

5.8.1 Videregående skoler som har Vg1 service og samferdsel

- Gjøvik videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Lillehammer videregående skole avdeling Nord
- Nord-Gudbrandsdal videregående skole avdeling Otta

SERVICE OG SAMFERDSEL Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	288
Søkere til læreplass 2013	103
Søkere som fikk læreplass 2013	82
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	274
Søkere til læreplass 2014	104
Søkere som fikk læreplass 2014	88
Antall fag-/svenneprøver 2014	73
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	288
Søkere til læreplass 2015	99
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: IKT-servicefag (31) og Salgsfag (16)	84

5.8.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser til stabil vekst i søkningen både på Vg1 og Vg2. Antall søkere til læreplasser har økt, mens antall nye læreplasser er relativt stabilt. En slik utvikling kan peke mot en begrenset relevans eller behov for næringslivet. Faglig råd ser også denne utviklingen i sammenheng med at mange elever velger å gå påbygg, i år 2011 var denne andelen på 32 %.

Bruken av fagkompetanse innenfor flere næringer i utdanningsprogrammet er annerledes enn innenfor de tradisjonelle håndverks- og industrifagene. Handelsnæringen har i stor grad rekruttert ufaglært arbeidskraft, ungdom med studiekompetanse og studenter i høyere utdanning. Norge trenger også flere fagarbeidere innen transport sektoren. Det er anslått at vi i 2020 vil mangle 90 000 fagarbeidere i Norge.

Regionalt: Det rekrutteres svært få lærlinger gjennom hovedmodellen og utdanningsprogrammet service og samferdsel. I tillegg til ansatte på kort deltid, rekrutterer bransjen flest uten videregående opplæring også til fast ansettelse, dernest en stor gruppe med bare studiekompetanse fra videregående skole.

I Oppland er det en økning i antall søkere til utdanningsprogrammet for skoleåret 2014/2015. Først og fremst i salgsfaget og sikkerhetsfaget. Service og samferdsel er et utdanningsprogram med potensiale for flere lærebedrifter (spesielt salgsfaget). Videre er potensialet stort hos kjedene i bransjen. Dette jobbes det med fra flere hold i Oppland for tiden.

Flere regionale kompetanseforum viser i sin tilbakemelding om behovet for økt behov for rekruttering innen transport og logistikk.

Transportnæringen

4 206 personer jobber innenfor transport og logistikk i Oppland.³⁹ Det framtidige behovet for rekruttering til transport- og logistikksektoren er stort. Dagens gjennomsnittsalder er høy. Andelen ufaglært utenlandsk arbeidskraft er økende. Norge trenger også flere fagarbeidere innen transport sektoren. Det er anslått at vi i 2020 vil mangle 90 000 fagarbeidere i Norge. Norges Lastebileier-forbund ønsker videre at dimensjoneringen bør økes i Oppland og omfatte flere skoler på Vg2 nivå. Det må være et mål å utnytte kapasiteten der tilbudene allerede finnes.

Kompetanseforum har meldt inn rekrutteringsbehov innen IKT. Det er ønskelig å tilby IKT ved Gjøvik vgs og i samarbeid med Høgskolen i Gjøvik. Høgskolen i Gjøvik er verdensledende innen IT-sikkerhet og da er det naturlig at økningen i tilbudet legges til Gjøvik vgs. Dette utviklingsarbeidet vil fylkeskommunen som regional utviklingsaktør bidra til gjennom at IKT-servicefag tilbys ved Gjøvik vgs.

IKT med studiekompetanse (IKTSK) skal være et treårig studiekompetansegivende løp som skal ta opp de unike mulighetene for utvikling og samarbeid Gjøvikregionen har innenfor IT-teknologi og IT-sikkerhet. Opplæringsløpet skal organiseres gjennom et samarbeid mellom Gjøvik vgs, Opplæringskontoret for håndverk- og industrifag Gjøvik-Toten-Land, Høgskolen i Gjøvik, fylkesopplæringsjefens kontor og den verdenskjente forskningsinstitusjonen CERN i Sveits. Opplæringen skal være bevisst spisset inn mot høgskolestudiene som Høgskolen i Gjøvik i dag tilbyr innenfor IKT. Behovet for økt satsing på IKT er over tid blitt fremhevet av miljøer og kompetanseforum i Gjøvik regionen. Tilbudet skal ha en maksimal dimensjonering på 15 elever og skal ikke erstatte dagens 2+2 modell (som Dokka vgs i dag ivaretar i Gjøvikregionen).

Kompetanseforum har videre meldt inn behovet for rekruttering innenfor reiselivs-faget. Så langt har Oppland én lærling i dette lærefaget.

Reiseliv

Fylkesopplæringsjefen har ved flere anledninger pekt på mangelen på læreplasser i reiselivs-faget i Oppland. Det er svært utfordrende å skaffe læreplasser i faget, til tross for at Oppland er et reiselivsfylke. De fleste av elevene på Vg2 reiseliv går over til påbygg. Tilbudet har vært utlyst på Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Mesna (tidligere Mesna vgs) og på Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta.

De to siste årene har ikke tilbudet vært igangsatt ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, det skyldes få søkere.

Lillehammer vgs avd. Mesna: Tilbudet hadde 11 elever i skoleåret 2013/2014 og 11 søkere for skoleåret 2014/2015. Dimensjoneringen var satt til 20 for 2014/2015.

Hadeland vgs: Tilbudet hadde 12 elever i skoleåret 2013/2014 og 13 elever per 1.10.14 for skoleåret 2014/2015.

Videre ble det i møte i Yrkesopplæringsnemnda den 16. august ble det fattet slikt vedtak: *«Yrkesopplæringsnemnda anbefaler Fylkesopplæringsjefen å utrede et studieforberedende løp på Vg2 reiseliv, enstemmig vedtatt.»*

³⁹ Norges Lasteeier- Forbund (NLF Hedmark og Oppland)

ENDRING

Oppland er definert som et reiselivsfylke. For å øke interessen for reiseliv og utviklingen av dette programområdet foreslås utlysning som et treårig løp som fører fram til studiekompetanse. Reiseliv med studiekompetanse (REISK).

Vg2: Programområdet reiseliv foreslås lagt ned i Nord-Gudbrandsdal. Jf. FOS rundskriv 16. 2014 tilbudet er ikke igangsatt på Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta de to siste skoleårene på grunn av lave søkertall. Det er tilstrekkelig kapasitet ved Lillehammer vgs og Hadeland vgs, som også i dag har tilbudet.

Vg1: Utdanningsprogrammet service og samferdsel utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs, lokalisert på Dombås og i egne lokaler i tilknytning til Dovre ungdomsskole på Dombås jf. vedtak 69/13 fylkestinget 10.12.13

Vg1–Vg3: IKT med studiekompetanse (IKTSK) utlyses ved Gjøvik vgs.

5.8.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet utlyses ved Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Lillehammer vgs, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta og Dombås.
- Vg1–Vg3: REISK utlyses ved Lillehammer vgs.
- Vg1–Vg3: IKTSK utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg2: Programområdet IKT-servicefag utlyses ved Nord-Gudbrandsdal, Lillehammer vgs avd Sør og Dokka vgs.
- Vg2: Programområdet reiseliv utlyses ved Hadeland vgs.
- Vg2: Programområdet salg, service og sikkerhet utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs, Lillehammer vgs, Gjøvik vgs og Hadeland vgs.
- Vg2: Programområdet transport og logistikk utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs og Lena-Valle vgs.
- Vg2: Programområdet reiseliv legges ned ved Nord-Gudbrandsdal vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøkning til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.9 Teknikk og industriell produksjon

5.9.1 Videregående skoler som har Vg1 teknikk og industriell produksjon

- Dokka videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Lillehammer videregående skole, avdeling Nord
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule, avdeling Otta
- Raufoss videregående skole
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule

TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	444
Søkere til læreplass 2013	122
Søkere som fikk læreplass 2013	103
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	464
Søkere til læreplass 2014	162
Søkere som fikk læreplass 2014	122
Antall fag-/svenneprøver 2014	91
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	440
Søkere til læreplass 2015	151
Intensjonsavtaler 2015 Flest innen: Bilfag lette kjøretøy (27), CNC maskinerings- teknikk (12) og Industrimekaniker (15)	117

5.9.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Faglig råd i utdanningsprogrammet viser til at søkere til læreplasser i de siste årene har økt. Det er 42 forskjellige lærefag i utdanningsprogrammet og de største fagene er industri-teknologi og bilfagene.

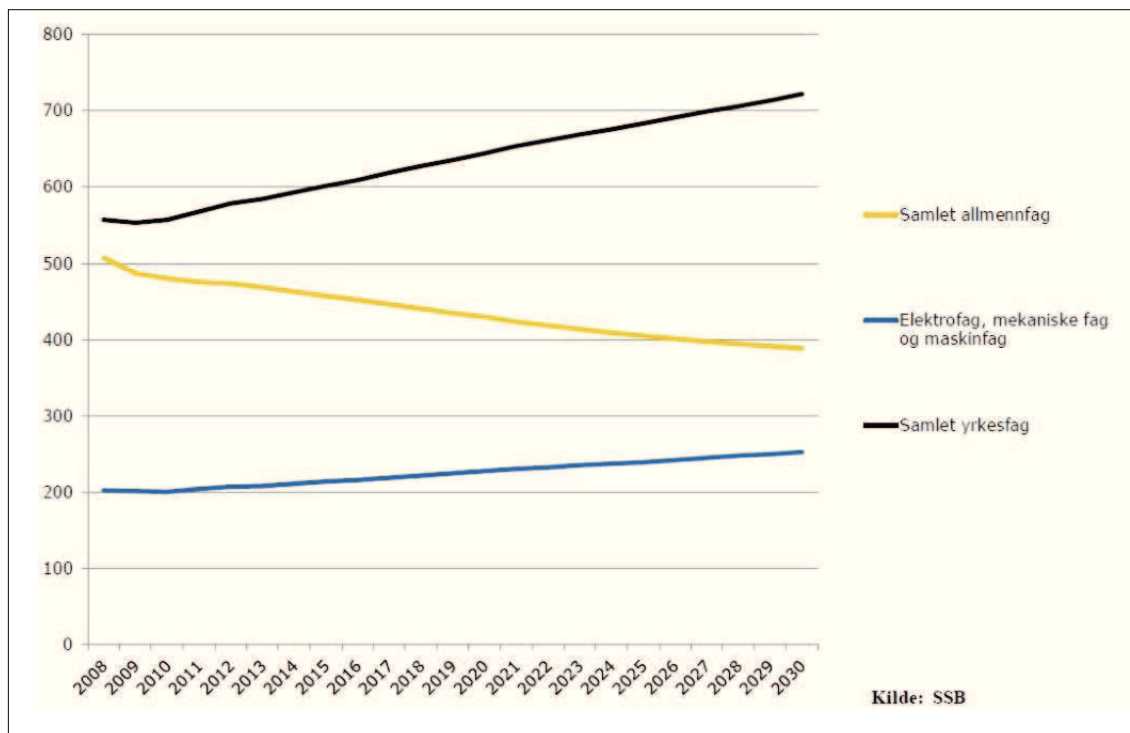
Faglig råd i utdanningsprogrammet etterlyser nasjonal styring av dimensjoneringen. *Fylkeskommunene må vurdere inntak og muligheten for læreplassene når klasser opprettes. Vi etterlyser klare nasjonale retningslinjer for dimensjoneringen. Disse må utarbeides i samarbeid med partene.*⁴⁰

Til mekanisk industri, prosessindustri, bilverksteder, offshore og maritim sektor rekrutteres det mange 18-åringer som lærlinger gjennom hovedmodellen. Flere bransjer i utdanningsprogrammet sliter med rekrutteringen.

Alle framskrivninger viser at vi trenger mer arbeidskraft enn vi selv kan fremskaffe i årene fremover. Faglig råd mener derfor at det er særdeles viktig at vi får på plass systemer som kan bidra til at statusen for fag- og yrkesopplæring styrkes.

⁴⁰ Utviklingsredegjørelse 2013. Faglig råd i teknikk og industriell produksjon

Figur 8: Framskrivning av behov for arbeidskraft på videregående nivå 2008–2030 (i tusen).
Kilde: SSB

Regionalt: Utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon har en god økning i antall søkere fra skoleåret 2013/2014. Det er registrert en økning av søkere til læreplass i flere av lærefagene, noe som er en positiv og ønsket utvikling i Oppland.

Innenfor bilfagene er det en generelt utfordring med nok læreplasser, spesielt innen bilfaget lette kjøretøy. Det er for få læreplasser i kjøretøy på Hadeland i forhold til antall søkere til læreplass i regionen. Hadeland er en vekstregion i Oppland og for bransjens fremtidige behov for rekruttering er det nødvendig å styrke arbeidet for flere læreplasser.

Fremtidsperspektivet med flere El-biler bør bygge opp under et kompetansemiljø knyttet til elektro og teknikk og industriell produksjon.

Utprøving av Vg2 plast og kompositt innenfor utdanningsprogrammet for teknikk og industriell produksjon. Buskerud fylkeskommune har i samarbeid med fagmiljøene på Gjøvik-/Raufoss- regionen og Telemark sendt søknad til Utdanningsdirektoratet om utprøving av landsdekkende linje Vg2 plast og kompositt.⁴¹

Arbeidsgruppen med representanter fra fagmiljøene anbefaler i søknaden til Udir at det etableres en landsdekkende linje. Linjen skal være søkbar utover Buskeruds grenser. Kongsberg videregående har internat ved skolen som forenkler bosituasjonen for elever som søker landslinjen.

Gjøvik/Raufoss-regionen er tenkt å delta i utprøvingen gjennom inngåelse av intensjonsavtale med Kongsberg vgs. Målsetningen er å samarbeide i utprøvingen både når det gjelder elevenes prosjekt til fordypning og hospitering for lærere.

⁴¹ Viser til rundskriv Udir- 3.2013 om forsøk etter opplæringsloven § 1-4. *Avvik fra fag- og timefordelingen og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet.*

Yrkesopplæringsnemnda tilrår at det settes i gang et tilbud Vg2 bilskade- lakk og karosseri på Lena-Valle vgs. Tilbudet lyses ikke ut i Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta og Lillehammer vgs avd. Nord.

Regionale kompetanseforum i Gjøvikregionen viser i sin tilbakemelding til behovet for økt rekruttering innen industrielle teknologi. I Gjøvikregionen med sitt industrimiljø er det et stort behov for rekruttering i industrifagene.

ENDRING

Vg2: Programområdet industriell møbelproduksjon foreslås lagt ned ved Lena-Valle vgs. Tilbudet har ikke vært igangsatt siden skoleåret 2012/2013.

Årsaken er få søkere til programområdet over flere år. Jf. FOS-rundskriv 6-2013.

Dimensjonering av opplæringstilbudet 2013–2014.

Vider til FOS-rundskriv 4-2014. *Dimensjonering av opplæringstilbudet 2014–2015.*

Vg2: Programområdet bilskade- lakk og karosseri foreslås lagt ned ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta og Lillehammer vgs avd. Nord. Tilbudet har lav søkning. Behovet ivaretas ved at en videregående skole har tilbudet.

5.9.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon utlyses ved Dokka vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Raufoss vgs, Valdres vgs og Vinstra vgs.
- Vg1: Utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon, teknisk allmennfag (fireårlig løp) (TAF) ved Raufoss vgs. Raufoss vgs tilbyr yrkes- og studiekompetanse-givende løp innenfor industriteknologi.
- Vg2: Programområdet arbeidsmaskiner utlyses ved Vinstra vgs, Lena-Valle vgs og Valdres vgs.
- Vg2: Programområdet bilskade, lakk og karosseri utlyses ved Lena-Valle vgs.
- Vg2: Programområdet kjøretøy utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Lena-Valle vgs og Valdres vgs.
- Vg2: Programområdet industriteknologi utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Raufoss vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Hadeland vgs og Dokka vgs.
- Vg2: Programområdet industriell møbelproduksjon legges ned ved Lena-Valle vgs.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringsjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.10 Musikk dans og drama

5.10.1 Videregående skoler som har Vg1 musikk dans og drama

- Vinstra vidaregående skule (dans, musikk, folkemusikk)
- Gjøvik videregående skole (drama, musikk)
- Hadeland videregående skole (drama, musikk)

MUSIKK, DANS OG DRAMA Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	232
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	255
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	256

5.10.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Vinstra vgs er landslinje innenfor folkemusikk. Studieforbereidende med kulturlinjer utlyses ved videregående skoler som har utdanningsprogrammet musikk, dans og drama.

Regionalt: Lokale behov kan vanskelig konkretiseres. Etter fullført videregående opplæring, søker de fleste høyere utdanning innen fagfeltet. Tilbakemelding fra regionale arbeidsgrupper (kompetanseforum) viser behov for en endring vedrørende tilbudet i utdanningsprogrammet musikk, dans, drama. Kompetanseforum på Hadeland viser til at søkertallet på drama er synkende. Kompetanseforum mener derfor at drama bør samles ved Gjøvik vgs og at Hadeland vgs i stedet kan tilbyr dans og bygge opp et fagmiljø og et skoletilbud hvor ikke det vil være konkurranse om opplæringstilbudet i Vestoppland. Kompetanseforum i Lillehammer regionen argumenterer for å legge et musikktilbud til regionen.

Det er i dag ikke bygningsmessige fasiliteter på plass for å ha et dansetilbud ved Hadeland vgs. Dagens dansetilbud ved Vinstra vgs og dagens dramatilbud ved Gjøvik vgs videreutvikles i samarbeid med aktuelle kompetansemiljøer. Musikktilbudene ved de tre skolene står sterkt og bør videreføres. Det antas at Lillehammer-regionens ønske om opprettelse av et musikktilbud vil svekke tilbudene ved de andre skolene. Derfor skal det ikke etableres flere musikk/dans/drama – musikk i Oppland.

ENDRING

Vg1–Vg3: Musikk, dans, drama – drama legges ned ved Hadeland vgs.

5.10.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet musikk, dans, drama utlyses ved Gjøvik vgs, Hadeland vgs og Vinstra vgs.
- Vg1–Vg3: Musikk, dans, drama – dans utlyses ved Vinstra vgs.
- Vg1–Vg3: Musikk, dans, drama – drama utlyses ved Gjøvik vgs.
- Vg1–Vg3: Musikk, dans, drama – musikk utlyses ved Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Vinstra vgs.
- Vg1–Vg3: Musikk, dans, drama – drama legges ned ved Hadeland vgs.

5.11 Idrettsfag

5.11.1 Videregående skoler som har Vg1 idrettsfag

- Gausdal videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Otta
- Valdres videregående skule

IDRETTSFAG Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	552
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	554
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	538

5.11.2 Behov for rekruttering

Nasjonalt: Nord-Gudbrandsdal vgs tilbyr toppidrett med badminton. Andre fylker viser interesse for dette toppidrettstilbudet og kjøper skoleplasser i Oppland.

Regionalt: Lokale behov kan vanskelig konkretiseres. Etter fullført videregående opplæring søker de fleste elevene utdanning på høgskole- og universitetsnivå. Yrkesretninger som: Sykepleie, fysioterapi, politi, lærere- og instruktøryrker.

5.11.3 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet utlyses ved Gausdal vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta og Valdres vgs.
- Vg2–Vg3: Idrettsfag utlyses på de skolene som har tilbudet på Vg1.

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøking til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.12 Studiespesialisering

5.12.1 Videregående skoler som har Vg1 studiespesialisering

- Dokka videregående skole
- Gausdal videregående skole
- Gjøvik videregående skole
- Hadeland videregående skole
- Lena-Valle videregående skole
- Lillehammer videregående skole, avdeling Sør
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule, avdeling Lom/Otta
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule

STUDIESPESIALISERING Oversikten viser søkere både fra Oppland og andre fylker	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	2 336
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	2 419
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	2 495

5.12.2 Studiespesialisering og muligheter til å tilby elevene ulike programfag

Lillehammer vgs avd. Sør, samt Raufoss vgs har egne søkbare tilbud til utdanningsprogrammet studiespesialisering med kultur og fotball. Andre skoler i Oppland tilbyr utdanningsprogrammet studiespesialisering med fordypning i programfag fra andre studieforberedende utdanningsprogram slik som idrettsfag, musikk/dans/drama uten å lyse det ut som egne søkbare tilbud.

Enkelte skoler har lagt opp til et forholdsvis bredt og spesialisert løp innen idrett og musikk/dans/drama i samarbeid med eksterne aktører. Slike tilbud gjør det også uoversiktlig for elev, foreldre/foresatte og andre å forstå hva som faller inn under opplæring i videregående opplæring og hva som ikke inngår. Dette har ført til en uoversiktlig situasjon for eleven/foresatte som skal velge utdanningsprogram.

Skoleeier har plikt til å sørge for at opplæringen i videregående opplæring er gratis for alle elever jf. opplæringslova § 3-1.

5.12.3 Hvem fastsetter hvilke muligheter som finnes innenfor de enkelte utdanningsprogram

Utdanningsdirektoratet fastsetter tilbudsstrukturen og fag- og timefordelingen. For utdanningsprogrammet studiespesialisering, er fag- og timefordelingen sammensatt og inndelt i følgende programområder (studieretninger) på Vg2 og vg3:

- Programområde for realfag
- Programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

⁴¹ Vedlegg 1 til rundskriv Udir – 01- 2014

⁴² Endring i utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon fra skoleåret 2016–2017

Programområder

På Vg2–Vg3 skal eleven velge fordypning i minst to ulike fag fra eget programområde (programfag er fag som tilhører enten realfag eller språk/samfunnsfag/økonomi).

Hvert fag skal ha minst 280 timer over to år. I tillegg skal eleven velge ett programfag på 140 timer per år. Her kan eleven velge ett programfag innen eget programområde, dvs realfag, språk/samfunnsfag/økonomi, eller fra andre programområder innen utdanningsprogrammene for studieforbereidende, dvs musikk/dans/drama, formgivning eller idrettsfag.

Eleven velger programfag ved oppstart på Vg2 nivå. Alle skoler tilbyr ikke alle programfag. Hvilke programfag eleven kan velge er avhengig av skolens tilbud. Antall elever som ønsker de ulike programfagene og skolens økonomiske muligheter til å tilby bredden i fifta av programfag, styrer hva som tilbys det enkelte år. Flere programfag bygger på hverandre og må tilbys over flere år. Oversikt over hvilke programfag den enkelte skole tilbyr fremgår på nettstedet www.vilbli.no.

Skolene er ansvarlige for at eleven får korrekt fag- og timefordeling som sikrer godkjent vitnemål etter avsluttet videregående opplæring. Det er ønskelig at skolen benytter fleksibiliteten som ligger i fag- og timefordelingen til å velge programfag fra andre programområder innen utdanningsprogrammene for studieforbereidende dvs. musikk/dans/drama og idrettsfag med følgende begrensninger:

- Programfag fra utdanningsprogrammene idrett og musikk/dans/drama, finansieres over skolens ordinære budsjett som andre programfag. Eleven skal ikke betale for trening som foregår innenfor skoledagen (08.00 – 15.30).

Elever som ønsker fordypning/spesialisering innen idrett og musikk/dans/drama skal veiledes til å søke skoler som har disse utdanningsprogram og viser til punkt 5.10 og 5.11

ENDRING

Alle skoler skal være kombinerte skoler; yrkesfaglig og studieforbereidende løp.

- Vg1: Utdanningsprogrammet studiespesialisering utlyses ved Raufoss vgs fra skoleåret 2016/2017.
- Vg1: Utdanningsprogrammet studiespesialisering ved Gjøvik vgs reduseres. I dag utlyses seks parallelle på studieforbereidende utdanningsprogram Vg1–Vg3 (inkl. Vg2 IB Vg3 IB)⁴². Fra skoleåret 2016/2017 skal det ved Gjøvik vgs utlyses fem parallelle på studiespesialisering utdanningsprogram (inkl. Vg2 IB og Vg3 IB).
- Vg1: Utdanningsprogrammet studiespesialisering utlyses ved Nord-Gudbrandsdal vgs, lokalisert på Dombås og i egne lokaler i tilknytning til Dovre ungdomsskole på Dombås jf. vedtak 69/13 fylkestinget 10.12.13.

Skoler med studiespesialisering skal ikke ha søkbare tilbud som konkurrerer med skoler som har utdanningsprogram musikk/dans/drama og idrettsfag. Nåværende tilbud legges ned som en konsekvens av dette:

- Studieforbereidende utdanningsprogram med fotball – fireårig løp ved Raufoss vgs.
- Vg1–Vg3 studiespesialisering med kulturaktiviteter ved Lillehammer vgs avd. Sør.
- Vg1–Vg3 studiespesialisering med kulturaktiviteter ved Valdres vgs.

⁴² International Baccalaureate (IB) er en internasjonal anerkjent utdannelse på videregående trinn og et alternativ til den norske. Det er et krevende, studieforbereidende kurs og passer for målrettede elever som ønsker en internasjonal videregående skole. Elever med IB- diplom er meget ettertraktet både blant norske og internasjonale universiteter på grunn av de høye krav til selvstendig arbeid og kritisk refleksjon som stilles til dem.

5.12.4 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Vg1: Utdanningsprogrammet studiespesialisering utlyses ved Dokka vgs, Gausdal vgs, Gjøvik vgs, Hadeland vgs, Lena-Valle vgs, Lillehammer vgs, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Lom og Dombås, Raufoss vgs, Valdres vgs og Vinstra vgs.
- Vg2–Vg3: Utlyses ved de videregående skolene som har Vg1 studiespesialisering, unntatt Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Dombås.

Skoler med studiespesialisering skal ikke ha søkbare tilbud som konkurrerer med skoler som har utdanningsprogram musikk/dans/drama og idrettsfag. Nåværende tilbud legges ned som en konsekvens av dette:

- Studieforberevende utdanningsprogram med fotball – fireårig løp ved Raufoss vgs
- Vg1–Vg3 studiespesialisering med kulturaktiviteter ved Lillehammer vgs avd Sør
- Vg1–Vg3 studiespesialisering med kulturaktiviteter ved Valdres vgs

Dimensjoneringen av tilbudet vedtas administrativt hver høst av fylkesopplæringssjefen. Oversøkning til utdanningsprogrammet skal styres til skoler i regionen med ledig kapasitet.

5.13 Påbygging til generell studiekompetanse

5.13.1 Videregående skoler som har påbygging til generell studiekompetanse

Vg3:

- Dokka videregående skole
- Hadeland videregående skole,
- Lillehammer videregående skole avdeling Nord
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Otta
- Raufoss videregående skole
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule

Vg4: Ettårig løp etter yrkeskompetanse (bestått fag-/svennebrev)

- Dokka videregående skole
- Hadeland videregående skole,
- Lillehammer videregående skole avdeling Nord
- Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Otta
- Raufoss videregående skole
- Valdres videregående skule
- Vinstra videregående skule

Vg4: Halvårig løp, etter yrkeskompetanse (bestått fag-/svennebrev)

- Lillehammer videregående skole avdeling Nord
- Raufoss videregående skole

PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE	Antall
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2012/2013	465
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2013/2014	488
Elever i utdanningsprogrammet skoleåret 2014/2015	384

Påbygging til generell studiekompetanse er et eget programområde i videregående opplæring, som elever i yrkesfaglige utdanningsprogram kan velge å søke etter Vg2. Påbygging er alternativ til å gå ut i lære i en godkjent lærebedrift. Påbygging består av et skoleår med en fagsammensetning og et timetall som til sammen ivaretar kravene til generell studiekompetanse. Påbygging er en del av den såkalte ungdomsretten til videregående opplæring.⁴³

Videre vises det til Strategiplan for videregående opplæring.⁴⁴

Videre til 2.8 prioriterte politiske satsingsområder:

- Tilbudet om påbygging Vg3 skal reduseres for søkere fra Vg2 yrkesfag, men økes for de som har gjennomført fag-/svenneprøve.

⁴³ Opplæringslova §§ 3-1, 13-3

⁴⁴ Vedtak i Fylkestinget i Oppland 80/13,10.12.13

Oppland fylkeskommune har for skoleåret 15/16 dimensjonert ned ordinær Vg3-påbygging.⁴⁵ Årsaken til dette er å få flere til å søke yrkesfag og opplæring i lærebedrift etter Vg2. Videre å fullføre og bestå påbegynt yrkesfaglige utdanningsprogram, og imøtekomme arbeidslivets behov og ønske om flere kvalifiserte fagarbeidere. Det er igangsatt flere tiltak innen fag- og yrkesopplæringen som skal støtte opp om dette og øke tilfanget av lære plasser.

5.13.2 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Påbygging Vg3 er ikke gjenstand for høring:

Dimensjoneringen er førende for inntaket vår/sommer 2015 for skoleåret 15/16.

- Vg3: Påbygging til generell studiekompetanse utlyses ved Dokka vgs, Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Raufoss vgs, Valdres vgs og Vinstra vgs
- Vg4: Påbygging til generell studiekompetanse etter yrkeskompetanse ettårig løp ved Dokka vgs, Hadeland vgs, Lillehammer vgs avd. Nord, Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Otta, Raufoss vgs, Valdres vgs og Vinstra vgs.
- Vg4: Generell studiekompetanse etter yrkeskompetanse, halvårig løp ved Lillehammer vgs avd. Nord og Raufoss vgs.

⁴⁵ Vedtak i Fylkestinget sak 68/14, 9.12.14

6. Videregående opplæring på Nord-Gudbrandsdal vidaregåande skule avdeling Dombås

I forbindelse med fylkesutvalgets behandling av søknad om etablering privat videregående skole på Dombås – Dombås Gymnas A/S, ble det gjort følgende vedtak 9. september 2014:

[...]Med bakgrunn i sterkt lokalt engasjement ber fylkesutvalet komite for opplæring og kompetanse sjå nærmare på forslaget om å opprette ei landslinje for skiskyting og andre beslektede idrettsgreiner i Nord-Gudbrandsdalen som ein del av mandat om dimensjonering av utdanning for arbeids- og næringslivets behov.»

Denne saken har blitt fulgt opp av fylkesrådmannen og fylkesopplæringsjefen og det er gjennomført flere møter med Dovre og Lesja kommuner for å belyse både det lokale engasjementet for å etablere et tettere samarbeid mellom idretten og videregående opplæring og hvilke muligheter det ligger i å formalisere et slikt samarbeid.

Dovre og Lesja kommuner viser til at det lokale initiativet for å etablere et landslinjetilbud eller et landsdekkende tilbud innenfor skiskyting, langrenn og alpint (freeski og snøbrett) har røtter i et aktivt idrettsmiljø på Dombås. Stor dugnadsånd og høy kompetanse både på bygging av skipark, arenautvikling og arrangement, gir rom for å tenke innovativt. Inn i dette ligger etablering av et tilbud hvor ungdom fra hele landet kan kombinere utvikling av eget idrettstalent og videregående opplæring. Tilbudet skal sikte mot breddeidrett, samtidig som det skal legges godt til rette for at utøvere skal kunne kombinere skolegang med aktiv utøvelse av idretten gjennom hele vintersesongen.

Dovre og Lesja kommuner viser også til at de deltar som pilotkommuner i forbindelse med kommunereformen. Som pilotkommuner med utfordringer knyttet til alderssammensetting, sysselsetting og næringsutvikling, er det viktig med god realitetsforståelse slik at det kan tas nødvendig grep for å skape vekst og utvikling. Ett av fokusområdene som Dovre og Lesja kommuner ser på, er samfunnsutviklingsperspektivet. I dette perspektivet er skole og opplæring et sentralt tiltak. De to kommunene understreker at videregående opplæring har betydning lokalt både for å videreutvikle gode resultater fra grunnskolen og for å opprettholde kompetansearbeidsplasser. I det lokale engasjementet for et videregående tilbud på Dombås legges det stor vekt på å opprettholde lokalsamfunnets attraktivitet, både som bosteds- og sysselsettingskommuner.

Dovre og Lesja kommuner mener etableringen av et idrettstilbud i kombinasjon med videregående opplæring forutsetter et treårig opplæringsløp innenfor det studiespesialiserende utdanningsprogrammet på Nord-Gudbrandsdal vgs avd Dombås. Det er lite aktuelt å etablere et slikt tilbud med utgangspunkt f.eks. i utdanningsprogrammet idrettsfag på avd. Otta. Nærhet til idrettsanlegg og et aktivt idrettsmiljø vil i følge lokalmiljøet på Dovre ikke bli ivare tatt med en slik løsning.

Dovre kommune mener utbyggingen på ungdomsskolen på Dombås vil på sikt kunne løse de fysiske utfordringer knyttet til undervisningslokaler også for et treårig opplæringsløp. Dette har sammenheng med nedgangen i elevtallet på ungdomsskolen og frigjøring av kapasitet. Bruken av idrettsanlegg lokalt må avtales, men slik situasjonen er i dag er det ledig kapasitet i anleggene.

Fylkesrådmannen merker seg det lokale engasjementet og den aktive tilnærmingen til å utvikle det videregående opplæringstilbudet ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd Dombås. En viktig forutsetning som må være til stede for å kunne gå videre med dette arbeidet, er et tilstrekkelig elevgrunnlag. I de vedtak som er gjort tidligere i strukturen ved Nord-Gudbrandsdal vgs er det synliggjort en samlet elevtallsnedgang. Sammen med kravet om å opprettholde høy faglig kvalitet på opplæring og å samle elevene i større fagmiljøer – særlig på Vg2 og Vg3 – er det vedtatt et ettårig videregående opplæringstilbud på Dombås innenfor utdanningsprogrammene studie-spesialisering, helse og oppvekst og service og samferdsel. Elevtallsgrunnlaget og hensynet til det helhetlige opplæringstilbudet ved Nord-Gudbrandsdal vgs vanskeliggjør et treårig tilbud på Dombås, både faglig og økonomisk. På denne bakgrunnen mener derfor fylkesrådmannen det er uaktuelt å gå videre med et treårig tilbud ved Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Dombås.

Dersom det skal være et grunnlag for å gå videre med tanken om et treårig tilbud på Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Dombås, må dette baseres på søkere fra andre fylker. Dette kan skje på følgende måter:

- Et landslinjetilbud som finansieres over statsbudsjettet. En slik etablering kan kun skje med godkjenning fra Kunnskapsdepartementet. Elever fra hele landet kan søke på tilbudet.
- Et landsdekkende tilbud hvor fylkeskommunene avtaler at elever fra hele landet kan søke på tilbudet mot at det betales en gjesteelevsats.
- En egen avtale mellom Oppland fylkeskommune og en eller flere fylkeskommuner om at elevene kan søke tilbudet på tvers av fylkesgrensen.

Hvorvidt det er en etterspørsel etter et treårig opplæringstilbud i kombinasjon med skiskyting, langrenn og alpint (freeski og snøbrett), er vanskelig å si. I dag er det allerede mange tilbud som elever fra hele landet kan søke på. Idrettsmiljøet på Dovre hevde på sin side at mange av tilbudene er spesielt tiltenkt toppidrettsutøvere, mens breddeidrettsutøvere mangler tilbud. Dette gjelder særlig innenfor freeski og snøbrett. Tabell 5. på neste side viser de ulike landsdekkende tilbudene.

Tabell 5: De ulike landsdekkende tilbudene.

ULIKE LANDSDEKKEDE TILBUD INNENFOR UTVALGTE VINTERIDRETTER			
Fylke	Skole	Tilbud	Nivå
Aust-Agder	Setesdal vgs avd. Hovden	Vg1 Studiespesialisering med alpint og langrenn	Vg1
Aust-Agder	Setesdal vgs avd. Hovden	Vg2 Realfag med alpint og langrenn	Vg2
Aust-Agder	Setesdal vgs avd. Hovden	Vg2 Språk, samfunnsfag og økonomi med alpint og langrenn	Vg2
Aust-Agder	Setesdal vgs avd. Hovden	Vg3 Realfag med alpint og langrenn	Vg3
Aust-Agder	Setesdal vgs avd. Hovden	Vg3 Språk, samfunnsfag og økonomi med alpint og langrenn	Vg3
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg1 Idrettsfag m/skiskyting	Vg1
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg1 Idrettsfag m/langrenn	Vg1
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg2 Idrettsfag m/ skiskyting	Vg2
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg2 Idrettsfag m/langrenn	Vg2
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg3 Idrettsfag m/ skiskyting	Vg3
Nord-Trøndelag	Meråker vgs	Vg3 Idrettsfag m/ langrenn	Vg3
Nordland	Narvik vgs	Vg1 Idrettsfag m/alpint	Vg1
Nordland	Narvik vgs	Vg2 Idrettsfag m/alpint	Vg2
Nordland	Narvik vgs	Vg3 Idrettsfag m/alpint	Vg3
Sør-Trøndelag	Oppdal vgs	Vg1 Idrettsfag m/alpint	Vg1
Sør-Trøndelag	Oppdal vgs	Vg2 Idrettsfag m/alpint	Vg2
Sør-Trøndelag	Oppdal vgs	Vg3 Idrettsfag m/alpint	Vg3
Troms	Nord-Troms vgs	Vg1 Studiespesialisering m/ langrenn og skiskyting	Vg1
Troms	Nord-Troms vgs	Vg2 Realfag med langrenn og skiskyting	Vg2
Troms	Nord-Troms vgs	Vg2 Språk, samfunnsfag og økonomi med langrenn og skiskyting	Vg2
Troms	Nord-Troms vgs	Vg3 Realfag med langrenn og skiskyting	Vg3
Troms	Nord-Troms vgs	Vg3 Språk, samfunnsfag og økonomi med langrenn og skiskyting	Vg3
Buskerud	Norsk toppidrettsgymnas (NTG) Geilo	Alpint, langrenn, freeski, skiskyting, snowboard m.m.	
Oppland	Norsk toppidrettsgymnas (NTG) Lillehammer	Alpint, freeski, langrenn, skiskyting m.m.	
Akershus	Norsk toppidrettsgymnas (NTG) Bærum	Alpint m.m.	
Troms	Norsk toppidrettsgymnas (NTG) Tromsø	Langrenn, skiskyting m.m.	
Hedmark	Wang toppidrett	Langrenn m.m.	

I tillegg til dette har Hedmark fylkeskommune vedtatt at det skal settes i gang et spisset topp-idrettstilbud innen langrenn og skiskyting fra neste skoleår ved Nord-Østerdal videregående skole på Tynset.

En vurdering av etterspørselen nasjonalt etter flere tilbud for ungdom som ønsker å kombinere videregående opplæring med skiidrett, mener fylkesrådmannen er vanskelig. Møre og Romsdal skikrets har overfor idrettsmiljøet på Dombås uttalt at det mangler et tilbud i denne delen av landet, og at en etablering på Dombås kan være interessant for flere ungdommer på Nord-Vestlandet.

6.1

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Utfra en helhetlig vurdering av opplæringstilbudet ved Nord-Gudbrandsdal vgs er det ikke aktuelt å etablere et treårig tilbud innenfor utdanningsprogrammet studiespesialisering med programfag toppidrett. Dersom det foreligger en tydeligere forutsigbarhet om elevsøkning fra andre fylker, vil Oppland fylkeskommune vurdere etablering av et treårig studieforberedende opplæringsløp med programfag toppidrett på Nord-Gudbrandsdal vgs avd. Dombås.

7. Rekruttering av voksne

Ifølge prognoser fra SSB vil det i 2030 være underskudd på 134 000 personer med yrkesrettet videregående utdanning i Norge. Statistikk viser også at antall innbyggere i arbeidsfør alder (20–66 år) per innbygger på 80 år og over reduseres. Det betyr at det vil bli færre innbyggere i yrkesaktiv alder for hver innbygger 80 år og over (www.nykommune.no).

Det vil bli nødvendig å ta i bruk de arbeidskraftressurser som finnes. Et mer spesialisert arbeidsmarked øker behovet for faglært arbeidskraft. I kommunene er det en stor andel ufaglærte. Det er viktig å legge til rette for at ansatte kan ta utdanninger på ulike nivåer ut i fra virksomhetens behov.

Arbeidsinnvandring og bosatte flyktninger har bidratt til å dempe mangelen på arbeidskraft. I årene framover er vi avhengige av å ta i bruk den arbeidskraft og kompetanse denne gruppen representerer. Dette forutsetter et godt system for vurdering av utenlandsk kompetanse, muligheter til å lære norsk og til å avlegge fagprøver i utdanningsprogram som kan gi stabil tilknytning til arbeidslivet.

Tilrettelegging for livslang læring vil i tillegg til å øke den enkeltes livskvalitet, bidra til mer fleksibilitet i arbeidslivet og øke verdiskapningen.

Oppland fylke har i Karriere Oppland arenaer og verktøy for å ivareta dette behovet, og gir årlig opplæring til et stort antall voksne i ulike utdanningsprogram. Ca. 50 % av deltakerne får opplæring i helse- og oppvekstfag og det ble avlagt 113 fagprøver i faget i 2014. Dette er voksne som er i arbeid i sektoren og som tar fagprøven som praksiskandidat.

Det må legges til rette for at også ufaglærte voksne uten fast tilknytning til arbeidslivet gis tilbud om å ta fagbrev.

7.1 Videregående opplæring i Oppland som viser innhold og omfang og struktur i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov, jf. hovedmål:

Fylkesrådmannen ber om innspill fra høringsinstansene på følgende forslag:

- Ved ledig kapasitet bør det åpnes opp for at voksne med rett kan tildeles plass i videregående skoler.

8. Inkludering, mestring og det brede samfunnsmandat

Uten innvandring ville ingen av Opplands kommuner hatt befolkningsvekst i 2013. Kampen om innbyggerne er tøff og en befolkningsvekst vil være grunnlaget for å møte morgendagens utfordringer og samfunnsutvikling.

Offentlig og privat sektor har behov for kvalifisert arbeidskraft som de i dag ikke får dekket fullt ut. Samtidig venter flyktninger på sted for bosetting i flere år. Kommuner og fylkeskommune har ansvar for opplæring både i språk og fag.

NAV har ansvar for formidling og involvering i arbeidslivet. Vi hører om flere arbeidsgivere og innvandrere som peker på at den skoloring som gis fra det offentlige er for dårlig og utrunder dem ikke med norskkunnskap som er tilpasset det profesjonelle arbeidsliv.

Oppland fylkeskommune har som resultatmål at det skal tilrettelegges for at innvandrere skal ha lyst og mulighet til å bo i Oppland, skaffe seg kompetanse, og delta i arbeids-, kultur- og samfunnsniv.

Etter politiske drøftinger har Karriere Oppland mottatt signaler med ønske om en bred og helhetlig tilnærming til hvordan kommuner og fylkeskommunen sammen kan finne gode løsninger på hvordan situasjonen for innvandrere kan bedres.

Det er formulert følgende mål for arbeidet:

- Innvandrere integreres i samfunnet gjennom å få tilstrekkelig språk- og fagkunnskap.
- Arbeidslivet får dekket sine behov for arbeidskraft og kompetanse.
- Kommunene sikrer tilgang til en stabil tilstrømming av innbyggere.

Samfunnsmandatet fordrer at gjennomføringsgraden i videregående opplæring må øke, både for å bedre den enkeltes muligheter i livet og for at samfunnet og demokratiet skal fungere godt.

Behovet for faglært arbeidskraft er på vesentlig områder større enn andelen som per i dag ender opp med fag- eller svennebrev. Det er samtidig en kontinuerlig utfordring å sørge for at innholdet i videregående opplæring er relevant for samfunnets og arbeidslivets framtidige kompetansebehov.

Økt fleksibilitet, større mulighet for tilpasning og mer variasjon i gjennomføringsmodeller krever mer av fylkeskommunen, av partene i arbeidslivet og av andre relevante aktører.

OPPLAND
fylkeskommune

